



Využití dotačních programů Evropské unie pro růst vybrané jednotky místní samosprávy

Diplomová práce

Studijní program: N6202 – Hospodářská politika a správa

Studijní obor: 6202T086 – Regionální studia

Autor práce: **Bc. Hana Kotanidisová**

Vedoucí práce: prof. Ing. Jiří Kraft, CSc.



ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Hana Kotanidisová**
Osobní číslo: **E14000310**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Regionální studia**
Název tématu: **Využití dotačních programů Evropské unie pro růst vybrané jednotky místní samosprávy**
Zadávací katedra: **Katedra ekonomie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Stanovení cílů a formulace výzkumných předpokladů
2. Charakteristika evropské integrace
3. Vývoj regionální politiky EU
4. Čerpání prostředků z Evropské unie v programovém období 2007-2013 na daném území
5. Formulace závěrů a ověření výzkumných předpokladů.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: **65 normostran**

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Databáze článků ProQuest (<http://knihovna.tul.cz/>).

European Commission. The European Union explained: Regional policy.

Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014.

ISBN 978-92-79-41288-2.

FELIXOVÁ, Kateřina. Podpora podnikání v regionech se soustředěnou podporou státu. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 2012. ISBN 978-80-7414-528-5.

JOVANOVIĆ, Miroslav N. The economics of European integration. 2nd ed.

Northampton: Edward Elgar, 2013. ISBN 978-1-78254-028-1.

KRÁLIKOVÁ, Kristína. Regionálna politika krajín Európskej únie do roku 2013.

Hodonín: Ústav práva a soudního inženýrství, 2013. ISBN 978-80-905646-2-6.

LACINA, Lubor a Jan OSTŘÍŽEK. Učebnice evropské integrace.

Brno: Barrister, 2011. ISBN 978-80-87474-31-0.

Vedoucí diplomové práce:

prof. Ing. Jiří Kraft, CSc.

Katedra ekonomie

Konzultant diplomové práce:

Ing. Eva Charuzová

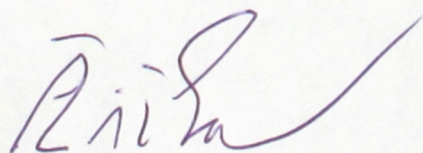
Centrum pro regionální rozvoj České republiky, odborný rada-manažer projektu

Datum zadání diplomové práce:

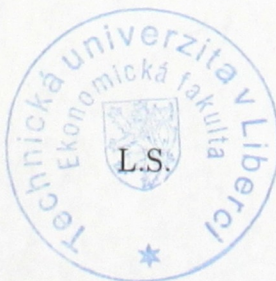
30. října 2015

Termín odevzdání diplomové práce:

31. května 2017



doc. Ing. Miroslav Žižka, Ph.D.
děkan



prof. Ing. Jiří Kraft, CSc.
vedoucí katedry

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala prof. Ing. Jiřímu Kraftovi CSc., vedoucímu diplomové práce, za cenné rady, věcné připomínky, vstřícnost při konzultacích, trpělivost a ochotu, kterou mi v průběhu zpracování diplomové práce věnoval.

Děkuji také Ing. Evě Charuzové za její pomoc a užitečné rady, které mi pomohly tuto práci zkompletovat.

Anotace

Diplomová práce se zabývá čerpáním finančních prostředků z fondů Evropské unie v minulém programovém období. V teoretické části je popsán smysl ekonomické a evropské integrace, jsou uvedeny základní milníky v historii vývoje integrace, dále jsou vysvětleny cíle, instituce a politiky Evropské unie. V další části práce jsou uvedeny hlavní principy regionální politiky a nástroje, které používá pro rozvoj zaostalých regionů. Praktická část mapuje čerpání finančních prostředků z fondů Evropské unie v minulém programovém období 2007-2013. Zaměřuje se na čerpání prostředků místních samospráv v Královéhradeckém kraji. Na základně zjištěných informací jsou klasifikovány hlavní problémy, s kterými se místní samosprávy setkaly během realizace projektů. Závěrem práce jsou nastíněny doporučení na zefektivnění a zlepšení celé problematiky.

Klíčová slova

Ekonomická integrace, Evropská unie, Evropské strukturální a investiční fondy, Regionální politika

Annotation

The Utilization of European Union Grant Programs for Growth of Chosen Units Local Administration

This thesis will address the use of European Union funds during the program period from 2007 to 2013. Firstly, it will provide an overview of the European Union's history, economy, institutions, politics and the fundamental milestones achieved through out its existence Secondly, it will describe the use of the EU funds during the program period from 2007 to 2013. This section is solely focused on the use of funds in the local administration unit of the Hradec Králové region. The main problems are classified based on the information presented to the local administration during the implementation of program. Improvements and recommendations are provided in the final section of this thesis.

Key Words

Economic integration, European structural and investment funds, European Union, Regional politics

Obsah

Seznam zkratk	10
Seznam tabulek	12
Seznam obrázků	13
Úvod	14
1. Charakteristika ekonomické integrace	16
1.1 Členění ekonomické integrace	16
2. Evropská integrace	18
2.1 Historie evropské integrace	18
2.1.1 Maastrichtská smlouva.....	20
2.1.2 Rozšiřování Evropské unie.....	21
2.1.3 Lisabonská strategie.....	22
2.2 Cíle Evropské unie	24
2.3 Vstup České republiky do EU	24
2.4 Instituce Evropské unie	25
2.5 Politiky Evropské unie	26
2.5.1 Společné politiky.....	27
2.5.2 Koordinované politiky.....	28
2.6 Rozpočet Evropské unie	29
2.7 Shrnutí	31
3. Regionální politika Evropské unie	32
3.1 Vývoj regionální politiky Evropské unie	34
3.2 Principy regionální politiky EU	35
3.3 Cíle a nástroje regionální politiky	35
3.3.1 Evropské strukturální a investiční fondy (ESIF).....	37
3.3.2 Ostatní fondy.....	38
3.4 Regionální politika v programovém období 2007-2013	38
3.4.1 Cíl Konvergence.....	38
3.4.2 Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost.....	39
3.4.3 Cíl Evropská územní spolupráce.....	40
3.5 Regionální politika v programovém období 2014-2020	42
3.6 Regionální politika České republiky	44
3.6.1 Zabezpečení regionální politiky v České republice.....	45
3.7 Shrnutí	47

4. Charakteristika Královéhradeckého kraje.....	48
5. Dotazníkové šetření	50
5.1 Metodika dotazníku	50
5.2 Vyhodnocení dotazníkového šetření	52
5.3 Shrnutí dotazníkového šetření	64
6. Zhodnocení a návrhy.....	67
6.1 Zhodnocení problémů a vlastní návrhy.....	67
6.2 Příležitosti pro obce v současném programovém období	69
6.2.1 Životní prostředí	70
6.2.2 Doprava	70
6.2.3 Odpadové hospodářství	71
6.2.4 Vzdělání a výzkum	72
6.2.5 Modernizace veřejné správy	72
6.2.6 Kulturní dědictví.....	73
7. Závěr	74
Seznam použité literatury	78

Seznam zkratek

ČSFR	Československá federativní republika
ČSSR	Československá socialistická republika
EHS	Evropské hospodářské společenství
ENRF	Evropský námořní a rybářský fond
ERDF	Evropský fond pro regionální rozvoj
ES	Evropské společenství
ESF	Evropský sociální fond
ESIF	Evropské strukturální a investiční fondy
ESUO	Evropské společenství uhlí a oceli
EU	Evropská unie
EURATOM	Evropské společenství pro atomovou energii
EZFRV	Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
FS	Fond soudružnosti
HDP	Hrubý domácí produkt
HND	Hrubý národní důchod
IOP	Integrovaný operační program
IROP	Integrovaný regionální operační program
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj ČR
LAU	Místní správní jednotka (Local Administrative Unit)
NUTS	Nomenklatura územních statistických jednotek (Nomenclature of Units for Territorial Statistics)
OEEC	Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci
OP	Operační program
OP D	Operační program Doprava

OP LZZ	Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost
OP PA	Operační program Praha Adaptabilita
OP PIK	Operační program Podnikání a inovace
OP PK	Operační program Praha Konkurenceschopnost
OP TP	Operační program Technická pomoc
OP VK	Operační program Vzdělání pro konkurenceschopnost
OP VVV	Operační program Výzkum a vývoj pro inovace
OP ŽP	Operační program Životní prostředí
SSSR	Sovětský svaz
ROP	Regionální operační program
ROP JV	Regionální operační program NUTS II Jihovýchod
ROP JZ	Regionální operační program NUTS II Jihozápad
ROP MS	Regionální operační program NUTS II Moravskoslezsko
ROP SČ	Regionální operační program NUTS II Střední Čechy
ROP SM	Regionální operační program NUTS II Střední Moravy
ROP SV	Regionální operační program NUTS II Severovýchod
ROP SZ	Regionální operační program NUST II Severozápad
ÚOHS	Úřad pro ochranu spotřebitelské soutěže
VŘ	Výběrové řízení

Seznam tabulek

Tabulka 1: Víceletý finanční rámec 2014-2020 (v mil. EUR v běžných cenách).....	31
Tabulka 2: Alokované a proplacené prostředky dle OP	41
Tabulka 3: Alokované a proplacené prostředky dle ESIF	42
Tabulka 4: Alokace prostředků dle tematických cílů	43
Tabulka 5: Rozdíly mezi současným a budoucím zákonem o zadávání veřejných zakázek	68

Seznam obrázků

Obrázek 1: Základní pilíře Evropské unie.....	21
Obrázek 2: Členské země Evropské unie	22
Obrázek 3: Rozdělení ČR na NUTS II a NUTS III.....	45
Obrázek 4: Administrativní členění Královéhradeckého kraje	49
Obrázek 5: Obce realizující projekty financované z EU	52
Obrázek 6: Velikost obce realizující projekty	52
Obrázek 7: Využití externích služeb	53
Obrázek 8: Získání informací o financování projektu.....	54
Obrázek 9: Informovanost o dotačních titulech a programovém období	55
Obrázek 10: Informační nedostatky	55
Obrázek 11: Nutnost předfinancování projektu.....	56
Obrázek 12: Dostatek finančních prostředků na předfinancování projektu	57
Obrázek 13: Nutnost vypsání výběrového řízení	57
Obrázek 14: Problémy s pořádáním výběrového řízení	58
Obrázek 15: Hodnocení řídicího orgánu	59
Obrázek 16: Doba administrace monitorovací zprávy	59
Obrázek 17: Čerpání z operačních programů	63
Obrázek 18: Počet realizovaných projektů.....	63

Úvod

Evropská unie prošla dlouhodobým a složitým procesem, a nyní představuje ekonomické a politické partnerství mezi 28 členskými státy. Problémem Evropské unie (EU) je rozdílná hospodářská úroveň jednotlivých států a jejich odlišný ekonomický růst. EU se snaží tento problém řešit pomocí regionální politiky a politiky soudržnosti.

Regionální politika tvoří druhou největší výdajovou položku rozpočtu EU. Vyhrazené finanční prostředky jsou věnovány na snižování disparit mezi regiony Evropské unie, aby podpořila ekonomický růst EU jako celku. Regionální politika využívá pro přerozdělování prostředků strukturální a investiční fondy EU. Česká republika je členem Evropské unie od 1. května 2004 a má tedy možnost čerpat tyto prostředky již čtvrté programové období. V programovém období 2007-2013 bylo České republice alokováno 26,7 mld. EUR a v současném programovém období 2014-2020 bylo České republice přerozděleno 23,96 mld. EUR. Tento pokles alokovaných prostředků by mohl být způsoben přístupem méně ekonomicky vyspělých států do EU.

Diplomová práce si klade za cíl určit hlavní problémy s čerpáním finančních prostředků z fondů Evropské unie v minulém programovém období 2007-2013 v Královéhradeckém kraji. Práce mapuje pouze čerpání místních jednotek samospráv v daném kraji. Pro získání dat je použita výzkumná metoda – dotazování, kde je místním samosprávám zaslán příslušný dotazník.

V teoretické části práce jsou vysvětleny základní pojmy pro správné pochopení celé problematiky. V úvodu je uveden smysl ekonomické integrace, jsou popsány důležité milníky ve vývoji evropské integrace, dále se práce zaměřuje na Evropskou unii, uvádí její cíle, politiky a instituce. Samostatná podkapitola je věnována vstupu České republiky do Evropské unie. Větší část teorie se věnuje regionální politice Evropské unie, uvádí vývoj, smysl, hlavní principy a cíle. Práce seznamuje s nástroji regionální politiky a zaměřuje se na strukturální a investiční fondy EU. Jsou podrobně charakterizovány cíle programového období 2007-2013 a 2014-2020. A v neposlední řadě se práce věnuje regionální politice České republiky.

Po seznámení s danou problematikou a vysvětlení pojmů, se práce věnuje praktické části, ve které je zmapováno čerpání dotací z fondů EU místními samosprávami v minulém programovém období 2007-2013 v Královéhradeckém kraji.

V rámci práce byl sestaven dotazník, z kterého byly zjištěny problémy s realizací projektu. Autorka rozdělila dotazník do více částí. Každá část řešila jednu oblast, v které mohly problémy nastat.

V závěru diplomové práce jsou shrnuty poznatky, které vyplynuly z dotazníkového šetření. Na základě zobecněných problémů jsou vyvozena doporučení na zlepšení a zefektivnění čerpání finančních prostředků z fondů Evropské unie v dalším programovém období.

1. Charakteristika ekonomické integrace

Univerzální definici integrace nelze nalézt v žádné literatuře. Profesor Fárek a profesor Kraft chápou „*integraci jako koordinovaný proces odstraňování bariér mezi národními ekonomikami vedoucí ke vytvoření ekonomiky společné.*“ [1 s. 240]

Integrace může mít mnoho podob, ale nejznámější je integrace politická, vojenská a ekonomická. Tato kapitola se zabývá pouze integrací ekonomickou. V rámci procesu integrace dochází k propojování národních ekonomik pomocí odstraňování obchodních překážek, toku kapitálu a mobility pracovníků. Existují dva typy integrace: negativní a pozitivní. **Negativní integrace** odstraňuje překážky, které omezují rozvoj propojenosti ekonomik. Pod **pozitivní integrací** se skrývají nástroje a instituce, díky kterým vytvořený trh funguje. Rozlišujeme také dvě pojetí integrace. Představitelé **funkcionálního pojetí** spoléhají na samoregulaci tržního mechanismu, dávají volnou ruku trhu a jsou proti úmyslnému zásahu státu do ekonomického procesu. Naopak **institucionální pojetí** integrace vyžaduje regulaci ze strany státu pro ekonomický růst jednotlivých společností. [1]

1.1 Členění ekonomické integrace

Ekonomickou integraci lze dělit dle třech kritérií. Jako první je uvedeno členění dle způsobu vytvoření integračního komplexu:

- horizontální – do integračního procesu jsou zapojena všechna odvětví ekonomiky;
- vertikální – nejprve se integrují pouze některá odvětví, avšak postupně dojde k integraci celé ekonomiky. [1]

V rámci druhého kritéria se integrace dělí dle teritoria:

- lokální – do integrace jsou zapojeny pouze některé země;
- kontinentální – postupně se integrují země celého kontinentu;
- globální – integrace rozhodující části ekonomik světa. [1]

Třetí kritérium je dle stupně intenzity propojení ekonomik mezi danými zeměmi. Zvýšením stupně integrace se může docílit rozvinutím charakteristických znaků předchozího stadia. Vymezuje se pět stupňů integrace:

1. **Pásmo volného obchodu** – jedná se o nejnižší stupeň integrace ekonomik. Integrující země odstranily cla ve vzájemném obchodu. Pro obchodování se třetími zeměmi toto ustanovení neplatí a státy se řídí individuálními podmínkami. Hlavním problémem při obchodování s nečlenskými zeměmi jsou různé celní tarify. [1]
2. **Celní unie** – v rámci tohoto stupně jsou odstraněny celní i obchodní bariéry mezi zúčastněnými zeměmi. Jsou zde zavedeny společné celní hranice, společné celní tarify a kvóty pro obchodování s třetími zeměmi. [1]
3. **Společný trh** – toto stádium umožňuje volný pohyb zboží, služeb a navíc volný pohyb kapitálu a pracovníků. [1]
4. **Měnová unie** – jedná se o vytvoření společné měny, ale především o společnou monetární politiku integrujících zemí. [1]
5. **Hospodářská unie** – jsou splněny předcházející znaky a všechny ekonomické a hospodářské aktivity členských zemí jsou propojené a koordinované. Členské státy mají společnou fiskální politiku. [1]
6. **Politická unie** – nejvyšší stádium ekonomické integrace. Jedná se o prohlubování spolupráce nejen v ekonomické oblasti, ale také v zahraniční, bezpečnostní, obranné a vnitřní politice. [2]

2. Evropská integrace

Druhá kapitola práce se snaží poskytovat ucelené informace o EU. Kapitola je rozdělena do několika částí. Je zde uvedena historie EU, cíle EU, důležité milníky v historii vstupu České republiky do EU, dále jsou zde krátce charakterizovány společné a koordinační politiky EU a v poslední řadě je zde uveden rozpočet EU.

2.1 Historie evropské integrace

První snahy o vytvoření evropské integrace byly spíše neekonomického charakteru a datují se již od Karla Velikého, který se pokusil založit Římskou říši v roce 800. Z důvodu omezeného rozsahu práce je zde zmíněna pouze historie od 2. světové války. V této době si Evropa začala hledat nové mechanismy pro zachování míru. Vzniklo několik sdružení, které shromažďovaly návrhy na vybudování sjednocené Evropy. Například se jednalo o Hnutí za spojenou Evropu, které vzniklo v roce 1946. Předsedou byl Winston Churchill. Jeho cílem bylo vytvořit Spojené státy evropské, které by Evropě poskytly mír, bezpečí a svobodu. Nejvíce se spoléhalo na Francii a Německo.[2] Především ale po 2. světové válce klesla konkurenceschopnost evropských podniků ve srovnání se Spojenými státy americkými, a aby byla zajištěna výroba potřebné produkce, bylo nutné Evropu spojit. [1]

V roce 1947 Spojené státy americké nabídly Evropě pomoc formou tzv. Marshallovoho plánu. Jednalo se o finanční a materiálovou pomoc. George Marshall poprvé představil svůj plán pro hospodářskou obnovu Evropy v červnu 1947. Plán byl nabídnut všem evropským zemím, které byly zasaženy válkou. Sovětský svaz (SSSR) tuto pomoc odmítl a díky jeho vlivu donutil i ostatní země střední a východní Evropy neúčastnit se programu. V roce 1948 vznikla Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci (OEEC). Organizace měla mezivládní charakter s jednomyslným hlasováním. Členství přijalo 17 států. Jednalo se o startér pro úzkou spolupráci evropských zemí, s cílem vytvořit federaci pomocí odstranění obchodních překážek. [2]

Důležitým milníkem v historii Evropy, kde se již jedná o ekonomickou integraci, je podpis smlouvy Evropské společnosti uhlí a oceli (ESUO). Integrace má vertikální charakter. V roce 1950 navrhl francouzský ministr zahraničí Robert Schuman zahájení společné výroby uhlí a oceli. Skutečným autorem tohoto návrhu je Jean Monnet, předseda francouzského Vysokého plánovacího úřadu. Hlavním cílem přijetí ESUO bylo zajištění míru v Evropě, kontrola členských zemí v těžbě uhlí a zpracování oceli. Uhlí je potřeba ke zpracování oceli a z ocele se vyrábí zbraně, díky této organizaci měla být zajištěna vzájemná kontrola. Členství bylo nabídnuto všem státům Evropy, nakonec se členem ESUO stalo: Německo, Francie, Lucembursko, Belgie, Nizozemsko a Itálie. Těmto zemím se říká evropská „šestka“. Účinnost této smlouvy se datuje na 23. července 1952. [2]

Dalším milníkem je vznik organizace Evropské hospodářské společnosti (EHS) a Evropské společnosti pro atomovou energii (Euratom). Smlouvy vstoupily v platnost 1. ledna 1958. Členství přijala evropská „šestka“. Obě tyto smlouvy se nazývaly Římské smlouvy. Euratom vznikl pro vyřešení problému s energetickými zdroji, kterých v té době byl nedostatek. Tento problém měl být vyřešen výstavbou atomových elektráren. Díky tomu měla být zajištěna vzájemná kontrola nad využitím energie, která měla být použita pouze pro mírové účely. Zde se jedná stále o vertikální integraci. Euratom a EUSO úzce spolupracovalo s EHS. První horizontální integrace v Evropě vznikla s podpisem smlouvy EHS, jedná se o spojení celých národních ekonomik s cílem vytvořit velký společný trh bez překážek pohybu kapitálu, zboží a pracovníků, snižování nebo odstraňování disparit mezi jednotlivými státy, vyvážený růst zemí, stabilita zemí, zvýšení životní úrovně obyvatel a užší spolupráce mezi členskými státy. [2]

Evropská společenství vznikají 1. července 1967, kdy byla podepsána tzv. slučovací smlouva, která sloučila všechny tři organizace (ESUO, Euratom, EHS). Členů Evropských společenství postupně přibývá, do roku 1986 přistoupilo dalších šest evropských států.

Přijetí Římských smluv znamenalo změnu v institucionálním uspořádání. Instituce měly mít pouze určité prvky nadstátnosti např. zúčastněné státy by měly své hlavní pravomoci přenechat nadnárodním institucím a hlasování by mělo probíhat na základě většinového principu. Na rozdíl od mezivládních prvků integrace, které jsou založeny na jednohlasnosti a plné suverenitě států. Ne však všechny členské státy byly ochotny se vzdát svých

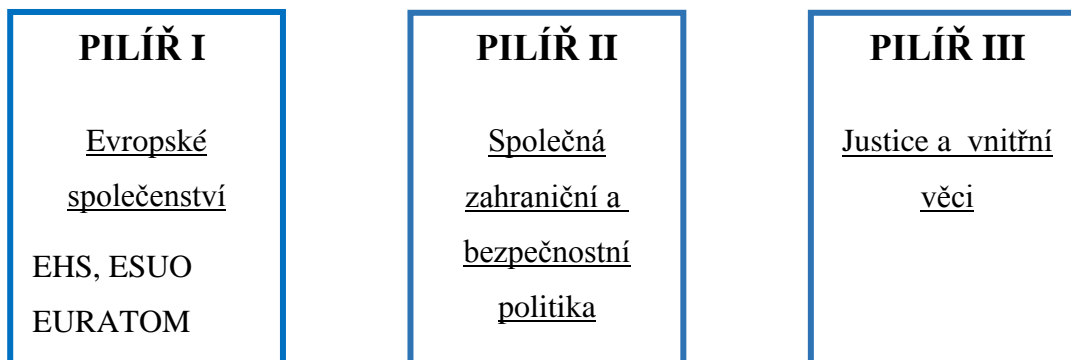
pravomocí. Po přijetí Jednotného evropského aktu v roce 1986 začalo ale platit většinové hlasování, což znamená, že ostatní státy mohly rozhodovat za jiné členské státy i proti jejich vůli. Byl také vyvíjen tlak na vytvoření jednotného vnitřního trhu do konce roku 1992. [1]

2.1.1 Maastrichtská smlouva

V roce 1992 byl dokončen třetí integrační stupeň – společný trh. Evropské společenství (ES) se stávalo více významným ekonomickým subjektem Evropy i v důsledku přistoupení dalších evropských států. Byly odstraněny bariéry pro pohyb zboží a služeb, pohyb kapitálu a osob. Tomuto procesu pomohla Schengenská dohoda, která byla přijata navíc pěti státy (Německo, Francie, Belgie, Lucembursko, Nizozemsko) v roce 1995. Cílem dohody bylo odstranění hranic mezi členskými státy. Pro třetí země existovala pouze vnější hranice celého Společenství. ES chtělo vystupovat jednotně v zahraničních věcech, a proto muselo mít společné zákonodárství a společnou obranu, která by byla financována z EU. Tyto změny byly zahrnuty do dvou smluv, které byly v roce 1992 přijaty v Maastrichtu. Jedná se o Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství. Obě smlouvy vstoupily v platnost v roce 1993. [1]

Ve Smlouvě o Evropské unii jsou uvedeny hlavní cíle, z kterých vychází tři základní pilíře EU. Jejich hlavním cílem bylo delegování některých politických pravomocí na nadnárodní organizace. Do mezinárodní roviny patří pilíř I, kde je suverenita přesunuta na společné orgány Evropské unie. Pilíř II a pilíř III patří do mezivládní roviny, kde suverenita zůstává na členských státech. Rozdělení oblastí EU znázorňuje tzv. maastrichtský chrám, který je zobrazen na obrázku č. 1. [3]

EVROPSKÁ UNIE



Obrázek 1: Základní pilíře Evropské unie
Zdroj: vlastní

Druhá smlouva, která byla přijata v Maastrichtu, je Smlouva o založení Evropského společenství a rozšiřuje Římské smlouvy. Hlavním doplněním bylo vytvoření hospodářské a měnové unie. Záměrem bylo zajištění inflační stability, hospodářského růstu, nízké nezaměstnanosti, ochrany životního prostředí a zvýšení kvality života v členských zemích. Dále byla vytvořena organizační struktura Evropské unie, která je podrobně rozebrána v kapitole 2. 4. [1]

2.1.2 Rozšiřování Evropské unie

V současné době má EU 28 členů viz obrázek č. 2. Základy EU byly založeny v roce 1958 Německem, Francií, Belgií, Nizozemskem, Lucemburskem a Itálií. Od tohoto roku došlo k sedmi rozšířením EU:

- 1973 – přistoupila Velká Británie, Irsko a Dánsko;
- 1981 – přistoupilo Řecko;
- 1986 – vstup Portugalska a Španělska;
- 1995 – vstup Finska, Rakouska a Švédska;
- 2004 – největší rozšíření, vstup: Kypru, Estonska, Maďarska, Lotyšska, Malty, Polska, Slovinska, Slovenska, Litvy a České republiky;

- 2007 – vstup Bulharska a Rumunska;
- 2013 – přistoupení Chorvatska.



Obrázek 2: Členské země Evropské unie
Zdroj: [9]

2.1.3 Lisabonská strategie

Tato strategie byla vytvořena v roce 2000 v Lisabonu, kde Evropská rada ustanovila jasné cíle, ke kterým Evropská unie měla dospět do roku 2010. Cíle byly zaměřeny na tři oblasti:

- modernizovat evropský sociální model;

- změnit ekonomiku a společnost, která se bude zakládat na znalostech, lepší politice, výzkumu a technologického rozvoje;
- udržet zdravý ekonomický výhled. [4]

Po pěti letech Evropská unie zjistila, že tyto cíle byly poněkud nadhodnocené a schválila v roce 2005 Novou lisabonskou agendu, která obsahovala nové, jasně stanovené cíle, které se opíraly o akční programy na národní a evropské úrovni. Těmito programy měla být zajištěna vzájemná kontrola splnění daných cílů, avšak ani pomocí tohoto opatření se dané cíle nepodařilo naplnit. [4]

Lisabonská smlouva byla podepsána v roce 2007 a v platnost vstoupila po podpisu všech členských států 1. prosince 2009. [4] Některé země včetně České republiky hlasovaly o přijetí Lisabonské smlouvy v referendu. Lisabonská smlouva je jeden dokument, který má dvě hlavní části. První z nich je Smlouva o Evropské unii, kde se uvádějí základní pravidla, zásady EU, hlavní řídicí orgány a princip společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Její druhou částí je Smlouva o fungování EU, která vymezuje všechny aktivity EU. Mimo tyto dvě části obsahuje také různé protokoly, prohlášení a ustanovení. [2] Dále také udělila Evropské unii právní subjektivitu, kterou do této doby neměla.

Další strategie Evropa 2020 byla schválena v roce 2010. Hlavní priority byly: inteligentní růst, který se týkal rozvoje ekonomiky založené na znalostech a inovacích, udržitelný růst, který měl hlavně podporovat konkurenceschopnost a ekonomiku méně náročnou na zdroje a s nízkou nezaměstnaností. Splnění těchto hlavních cílů chtěla Evropská unie docílit stanovením dílčích cílů všem členským státům: *„75% obyvatel ve věku od 20 do 64 let by mělo být zaměstnáno, 3 % HDP EU by měla být investována do výzkumu a vývoje, v oblasti klimatu a energie by mělo být dosaženo cílů „20-20-20“, (o 20% snížení emisí CO₂, 20% obnovitelných zdrojů energie a 20% zvýšení energetické účinnosti), podíl dětí, které předčasně ukončí školní docházku, by měl být pod hranicí 10% a nejméně 40% mladší generace by mělo dosáhnout terciární úrovně vzdělání, počet osob ohrožených chudobou by měl klesnout o 20 miliónů.“* [1 s.188] Tyto cíle mají členské země splnit do roku 2020.

2.2 Cíle Evropské unie

Cíle EU jsou uvedeny ve Smlouvě o Evropské unii, která byla přijata v roce 1992. Zde je uvedeno 5 hlavních cílů EU:

- **Podpora ekonomického a sociálního pokroku** – EU je zaměřena více směry než pouze ekonomickým, avšak tento směr je stále v popředí. Tohoto cíle EU dosáhne pomocí prostředků, jako jsou zrušení vnitřních hranic, posílení ekonomické a sociální soudružnosti a zavedení jednotné společné měny.
- **Společná zahraniční a bezpečnostní politika** – cílem je zajistit mír a bezpečnost celé Unie, podpořit mezinárodní spolupráci. Z dlouhodobého hlediska by chtěla EU společnou obrannou politiku.
- **Posílit ochranu práv a zájmů občanů** – zavedení občanství Unie.
- **Spolupráce v oblasti justice a vnitřních věcí** – zajištění volného pohybu osob (azylová politika, přistěhovatelská politika, obrana proti mezinárodním podvodům, celní spolupráce).
- **Zachovávat bohatství EU** – zaručit efektivnost mechanismů a orgánů EU. Každý členský stát se může podílet na tvorbě pravidel EU předkládáním návrhů na změnu Smluv. [1]

2.3 Vstup České republiky do EU

Česká republika se stala členem Evropské unie 1. května 2004. Důležitá událost nastala v roce 1988, kdy byly navázány diplomatické vztahy Dohodou o obchodu s průmyslovými výrobky mezi Československou socialistickou republikou (ČSSR) a EHS, která byla platná 4 roky. V důsledku změn v Československu musela být po prvním roce pozměněna a nahrazena novou dohodou. V roce 1991 byla podepsána Evropská dohoda o přidružení Československé federativní republiky (ČSFR), Maďarska a Polska k ES. Tato dohoda obsahovala také rozvrh vytvoření zóny volného obchodu mezi Českou republikou a ES. V důsledku ratifikace této smlouvy všemi účastníky byla podepsána Prozatímní dohoda o obchodu a otázkách s obchodem souvisejících mezi ČSFR a EHS a ESUO, aby zajistila hladký průběh asociačního procesu před ukončením ratifikace. Díky této dohodě mohla

Česká republika nadále spolupracovat s EU i po rozdělení Československa. Dne 1. února 1995 vstoupila v platnost Evropská dohoda, která podporovala postupné začleňování České republiky do EU. [5]

Oficiální žádost o členství v EU byla podána tehdejším premiérem Václavem Klausem 23. ledna 1996 v Římě. Evropská komise po dvou letech vydala program na rozšíření EU s názvem Agenda 2000, který obsahoval posudky kandidátských zemí. Česká republika byla zařazena do seznamu zemí, které mohou v budoucnosti přistoupit do EU. Posudek České republiky byl kladný s několika konkrétními nedostatky, které měly být odstraněny. Dne 13. prosince 1997 Evropská rada vydala oficiální pozvání ke vstupu do EU. Toto pozvání převzal tehdejší prezident České republiky Václav Havel. Proces rozšiřování byl spuštěn ceremoniálem 30. března 1998 v Bruselu, kterého se účastnili zástupci 15 členských zemí a zástupci 11 kandidátských států. Po tomto ceremoniálu začal přípravný proces, který koordinovala a kontrolovala Evropská komise. Každoročně požadovala po členských zemích Pravidelné zprávy o pokroku v přípravách na členství v EU, kde se uváděl postup při plnění podmínek pro členství. Poslední zprávu Česká republika předložila dne 5. listopadu 2003. Dne 16. dubna 2003 byla podepsána Smlouva o přistoupení. V České republice se hlasovalo o vstupu do EU v referendu, kde bylo 77 % obyvatel pro členství v EU. Dne 1. května 2004 se Česká republika stala plnoprávním členem EU. [5]

2.4 Instituce Evropské unie

Mezi hlavní orgány EU patří Rada Evropské unie, Evropská rada, Evropská komise, Evropský parlament, Soudní dvůr a Účetní dvůr.

Rada Evropské unie (dříve Rada ministrů) patří mezi nejdůležitější rozhodovací orgán EU. Členové jsou ministři jednotlivých členských států, kteří jsou rozděleni dle své oblasti působnosti (ministr životního prostředí, ministr zemědělství atd.). Rada EU má tyto hlavní funkce: schvaluje právní předpisy a rozpočet EU, řídí hospodářské politiky a koordinuje spolupráci v oblasti justice a vnitřních věcí, uzavírá smlouvy s členskými státy a mezinárodními organizacemi. [2]

Evropská rada se skládá z hlav členských států, nebo předsedů jejich vlád. Hlavním úkolem je stanovit směr rozvoje a určit obecné politické záměry pro budoucnost EU. Zasedání Evropské rady se musí konat minimálně dvakrát ročně. [6]

Evropská komise hraje hlavní roli ve struktuře EU. Její pravomoci se dělí na administrativní a výkonné. Úkolem Evropské komise je řídit jednotlivé politiky, hájit zájmy EU jako celku, formulovat doporučení a vydávat stanoviska. Komise jako jediná instituce EU může předkládat návrhy, v zájmu celé EU a nesmí být prospěch jednoho státu preferován před druhým. Také hlídá dodržování právních předpisů a smluv. Každá členská země volí své komisaře na pětileté funkční období. Komisař je vybírán dle své způsobilosti a schopnosti a je zcela nezávislý. [6]

Evropský parlament je jediný orgán volený přímo již od roku 1979 na pětileté funkční období. Členové parlamentu jsou rozděleni podle své politické orientace a vytvářejí tzv. frakce, neexistuje zde vládnoucí vláda a opozice. Parlament má 17 výborů, kde se členové scházejí na pravidelných plenárních zasedáních. Evropský parlament sestavuje a schvaluje dlouhodobý rozpočet EU, má právo spolurozhodovat v záležitostech týkajících se mezinárodního obchodu. [6]

Soudní dvůr má povinnost dohlížet na dodržování právních předpisů EU, vydává stanoviska a rozhodnutí, ke kterým nelze podat odvolání. Soudní dvůr, po schválení Maastrichtské smlouvy, má právo pokutovat členské státy za porušení svých povinností. [6]

Účetní dvůr má za úkol zpracovat výroční zprávu po skončení rozpočtového období. [6]

2.5 Politiky Evropské unie

Politiky EU lze členit na dvě hlavní skupiny. První z nich jsou společné politiky, kde členské státy delegovaly svoji pravomoc nadnárodním organizacím, zejména Radě ministrů, Komisi nebo Evropské centrální bance. Druhou skupinou jsou koordinované politiky, u kterých se členské státy nevzdaly všech svých pravomocí, avšak EU je nějakým

způsobem koordinuje, aby byly naplněny jejich cíle. Níže jsou ke každé skupině uvedeny příklady politik a jejich stručná charakteristika.

2.5.1 Společné politiky

Obchodní politika je řízena na nadnárodní úrovni. Obchod v EU je velmi důležitý pro ekonomické fungování EU. Obchod je realizován mezi členskými zeměmi a regulován principy a pravidly vnitřního trhu EU. Pokud členské státy obchodují s třetími nečlenskými zeměmi, provádí se pomocí dohod, které uzavřela EU s dalšími státy. **Zemědělská politika** se stala společnou v důsledku nestabilních přírodních a ekonomických podmínek, které mohou zásadním způsobem ovlivnit funkčnost trhu. Cílem této politiky je udržení přiměřených cen zemědělské produkce a stabilizování trhu, podpoření technologického pokroku a zaručení zemědělcům kvalitní životní úroveň. **Dopravní politika** se stala základem funkčnosti vnitřního trhu EU, pro obchod je nutný dobrý a efektivní dopravní systém. Do dopravního systému patří silniční, letecká, železniční a říční doprava. Cílem dopravní politiky je odstranění překážek, které by bránily pohybu osob či zboží v EU, zajistit fungování jednotlivých dopravních systémů jako celku s vyspělou technologií a zlepšit dopravní spojení mezi státy EU a třetími nečlenskými státy. [7] Jako poslední společná politika je **politika měnová**. Cílem je zajištění stabilní měnové politiky Evropské unie. Vytvoření měnové unie je podmíněno vznikem jednotné společné měny nebo stanovením fixních měnových kurzů jednotlivých národních měn. [1] Společná měna v Evropské unii, dává občanům či organizacím možnost vytvoření jednotného trhu. Pokud členské země žádají o vstup do měnové unie, musí se vzdát své monetární politiky a přijmout jedinou společnou měnu – euro. [2] Hlavní výhody zavedení společné měny jsou: nulové transakční náklady, stabilita měnového kurzu, minimalizace nejistot v podnikání a rozvoj finančního trhu. Mezi hlavní nevýhody patří: ztráta autonomie nad národní měnovou politikou a vysoké náklady na zavedení společné měny.

Euro bylo zavedeno v 15 členských zemích (Německo, Francie, Lucembursko, Belgie, Španělsko, Irsko, Itálie, Nizozemsko, Rakousko, Portugalsko, Finsko) 1. ledna 1999. V roce 2001 se k těmto zemím připojilo také Řecko. Další členské země, které přijaly euro za svou národní měnu, jsou: Slovinsko v roce 2007, Kypr a Malta v roce 2008, Slovensko

2009, Estonsko 2010, Lotyšsko v roce 2014 a Litva 2015. Státy, které přijaly euro za svoji národní měnu, tvoří tzv. eurozónu. V současnosti má 19 členů.

V dnešní době se eurozóna potýká s hospodářskými problémy. Hlavní příčinou je vysoký veřejný dluh eurozóny jako celku. Krize začala roku 2010, kdy Řecko nemohlo dostát svým závazkům z důvodů plýtvání ve fiskální politice. Krize postihla i země jako Irsko a Španělsko, které hospodařily svědomitě, avšak z důvodu nízkých úroků Evropské centrální banky se dostaly do pasti realitního boomu. Z důvodu této krize eurozóny se společná měna stává stále více neatraktivní a členské země EU, které se zavázaly euro přijmout, tuto skutečnost oddalují.

2.5.2 Koordinované politiky

V této podkapitole jsou uvedeny příklady a hlavní cíle koordinovaných politik. Politika **transevropské sítě** se zaměřuje na vybudování efektivní dopravní infrastruktury. Zlepšení spojení, pomocí vybudování nových dálnic a železnic a zlepšení elektronické komunikace zvyšuje konkurenceschopnost evropské dopravy. Cílem **regionální politiky** je snižování disparit mezi jednotlivými členskými státy i mezi regiony v rámci jednotlivých zemí. Regionům či státům se snaží pomoci vyrovnat se procesem integrace. Cílem **politiky ochrany hospodářské soutěže** je udržení stejných podmínek pro podnikání v celé EU. Ovlivňuje ekonomický růst členských zemí, vnitřní rovnováhu a úroveň zaměstnanosti. Dále také konkurenceschopnost na světových trzích. **Vědecko-výzkumná politika** má za cíl zkvalitňovat výzkum a vývoj, který přímo ovlivňuje konkurenceschopnost, zaměstnanost a úroveň kvality života v daném státě. EU motivuje členské země, aby se podílely na výzkumu a využívaly nové technologie za účelem zvýšení ekonomického a sociálního rozvoje. [7] **Sociální politika** EU se začala rozvíjet spolu s odstraňováním bariér volného pohybu osob. EU se snaží zabezpečit zaměstnanecká práva ve členských zemích, chrání skupiny, které jsou ohroženy chudobou nebo sociálním vyloučením. V 80. letech se vytvořila **politika ochrany životního prostředí**. V této době si EU uvědomila, že lidské zásahy do ekosystému jsou obrovské a cílem této politiky není odstraňovat přírodní katastrofy, ale snaží se jim předcházet a zlepšovat stav životního prostředí. **Politika ochrany spotřebitele** se zaměřuje na ochranu zdraví, bezpečnost

a zájmy zákazníků, dále se snaží zabezpečit stejný přístup ke všem zákazníkům. V důsledku toho dává podněty k dlouhodobé spotřebě i hospodářskému růstu. [2] Poslední koordinovaná politika je **energetická politika**, jejímž hlavním cílem je zaručit členským zemím stabilní dodávku energie, pohonných hmot a zajistit přiměřené ceny těchto statků. [8]

2.6 Rozpočet Evropské unie

Rozpočet EU je sestavován každoročně a zaručuje plynulé fungování EU. Hlavní funkcí je zajištění financování jednotlivých politik Evropské unie. Rozpočet EU je sestavován za základně devíti rozpočtových zásad:

- zásada jednoty a správnosti – pro zaručení efektivního rozdělení prostředků, musí být uvedeny všechny příjmy a výdaje v jednom dokumentu;
- zásada každoročního rozpočtu – rozpočet se vytváří na jeden kalendářní rok;
- zásada vyrovnanosti – výdaje a příjmy uvedené v daném dokumentu musí být vyrovnané, EU si nesmí půjčovat na krytí deficitních rozpočtů;
- zásada účetní jednotky – rozpočet je uveden a použit v jednotce euro;
- zásada všeobecnosti – příjmy rozpočtu jsou využity na nutné výdaje Evropské unie;
- zásada hrubého rozpočtu – do rozpočtu jsou uvedeny všechny příjmy a výdaje, mezi kterými nedochází k vzájemným úpravám;
- zásada přesného stanovení – odůvodněné přiděly jsou přiřazovány danému cíli;
- zásada řádného finančního hospodaření – všechny finanční prostředky musí být využity dle zásad hospodárnosti, užitku a účelnosti;
- zásada průhlednosti – schválený rozpočet musí být zveřejněn v Oficiálním věstníku EU. [10]

Příjmy rozpočtu EU tvoří vlastní zdroje a ostatní zdroje rozpočtu. Do první skupiny **vlastních zdrojů** se řadí:

- tradiční vlastní zdroje - cla za importy do zemí EU ze třetích nečlenských států, dále také dávky, které stanovila EU v rámci společné organizace trhu s cukrem, tradiční vlastní zdroje tvoří 10-12 % příjmů do rozpočtu;
- DPH – část DPH z každé členské země, tento zdroj tvoří asi 10-13 % příjmů;
- příspěvky členských zemí – EU stanoví procento z hrubého národního důchodu každé země, které musí odvádět do rozpočtu EU, jedná se o největší příjem Evropské unie a tvoří 70-74% příjmů rozpočtu. [11]

Druhou skupinu příjmů tvoří **ostatní zdroje**, do kterých patří hospodářské přebytky z minulých let, pokuty za porušení pravidel EU a další příspěvky členských států. [11]

Výdaje rozpočtu EU tvoří administrativní výdaje cca 6 %, patří sem výdaje evropských institucí, největší jsou administrativní výdaje Evropské komise. Zbýlých 94 % tvoří výdaje na politiky EU například zemědělství a rozvoj venkova, politiku soudružnosti, životního prostředí atd. Dále je zpracováván také víceletý finanční rámec, kde jsou výdaje rozděleny dle okruhů v daném programovém období. [12]

Česká republika patří mezi čisté příjemce. Do rozpočtu EU odvádí méně finančních prostředků, než dostává pomocí různých programů. Příjmy z rozpočtu se od roku 2010 stále zvyšují. Celkem za posledních šest let Česká republika v rámci programů EU dostala z rozpočtu 709 887,6 milionů korun. Platby, které odvádí do rozpočtu, se pohybují okolo 40 000 milionů korun za rok a celkem za posledních šest let odvedla Česká republika do rozpočtu 246 726,3 milionů korun. [13]

Jak bylo výše uvedeno, EU sestavuje také víceletý finanční rámec, kde stanovuje stropy, které nesmí výdaje ročního rozpočtu překročit. V tabulce č. 1 je uveden víceletý finanční rámec na období 2014-2020, který uvádí vyhrazené finanční prostředky na jednotlivé programy, nástroje a fondy EU.

Tabulka 1: Víceletý finanční rámeček 2014-2020 (v mil. EUR v běžných cenách)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Inteligentní růst podporující začlenění	63 972	66 812	69 304	72 342	75 270	78 751	82 466
Udržitelný růst: přírodní zdroje	59 304	59 598	59 908	60 191	60 267	60 344	60 422
Bezpečnost a občanství	2 179	2 246	2 378	2 514	2 655	2 801	2 950
Globální Evropa	8 335	8 750	9 142	9 432	9 824	10 269	10 509
Administrativa	8 721	9 076	9 483	9 919	10 346	10 787	11 254
Kompenzace	29	-	-	-	-	-	-
Celkem	142 540	146 482	150 215	154 398	158 362	162 952	167 601

Zdroj: vlastní zpracování dle dat [14]

2.7 Shrnutí

Evropská ekonomická integrace je dlouhodobý proces, který se v současnosti stále rozvíjí. Integrační proces začal spojováním národů z důvodu sjednotit Evropu pro zajištění míru a odvrátit válečné konflikty. Dnešní hlavní význam je zajištění demokracie, odstranění bariér obchodu a bližší spolupráce s členskými integrujícími zeměmi. Do EU vstoupilo již 28 států. V některých členských státech probíhají v dnešní době diskuse o budoucnosti EU či o vystoupení z EU. Aktuálně se jedná o Velkou Británii, která plánuje hlasovat v referendu o vystoupení z EU. Pokud by Velká Británie z EU vystoupila, byly by ztráty na obou stranách. EU by přišla o část příspěvků do svého rozpočtu, Velká Británie by ztratila přístup na jednotný evropský trh. Po dohodě s EU by mohla být součástí Evropského hospodářského prostoru stejně tak jako Norsko a Island, musela by se však řídit pravidly, která by stanovila Evropská unie. Do země také proudí nejvíce zahraničních investic z vnějšího prostředí a Velká Británie ani Evropská unie nemůže s jistotou říci, jaké bude chování investorů, bankovního systému popřípadě jiných dotčených aktérů nebo jak se bude daná situace vyvíjet v případě vystoupení Velké Británie z EU.

Evropa dospěla do tzv. vícerychlostní Evropy, v současnosti se toto projevuje rozdělením na státy platící eurem a na ty, které používají stále vlastní měnu. Rozdíly mezi evropskými zeměmi se stále prohlubují a v budoucnosti nebude možné, aby všechny země EU rostly stejným ekonomickým tempem.

3. Regionální politika Evropské unie

V této kapitole bude analyzován význam regionální politiky jak z pohledu Evropské unie tak samotné České republiky.

V literatuře existuje mnoho definic regionální politiky. Níže jsou uvedeny některé z nich:

„Regionální politiku představuje konkrétní projev úsilí společnosti o snížení (změnu) velikosti regionálních rozdílů. Regionální politiku je nutno chápat jako součást souboru ekonomických a sociálních (i ekologických) politik, pomocí nichž se státy snaží dosáhnout národních cílů, jako jsou ekonomický růst, udržitelný rozvoj, kvalitní životní prostředí, sociální a politická stabilita, rovnost šancí obyvatel i rozdělování příjmů způsobem, který většina obyvatel považuje za spravedlivý a který je současně ekonomicky stimulující.“ [15 s. 23]

„Regionální politika je soubor cílů, opatření a nástrojů, kterými stát snižuje velké rozdíly v sociálně ekonomické úrovni jednotlivých regionů.“ [16 s. 61]

„Regionálna politika tiež kohézna politika alebo politika súdržnosti = koordinovanie metód a procesov, ktorých zámerom je vyvažovať rozdielnu ekonomickú a sociálnu úroveň jednotlivých regiónov využívaním roznych spoločných aktivít a finančných zdrojov EÚ, ktorých zámerom je posilnenie hospodárskej a politickej súdržnosti.“ [17 s. 6]

„Regionální politika představuje soubor intervencí, které ovlivňují rozložení ekonomických aktivit v území, k rozvoji infrastruktury a ke snížení nerovnováhy v sociálním rozvoji. Důležitá je vzájemná vazba s dalšími podpůrnými státními politikami, například se sociální politikou a s průmyslovou politikou. Dochází také k zohledňování regionální dimenze v rámci sektorových politik. V rámci regionální politiky EU jde o koordinaci národních regionálních politik, a o vlastní realizaci politiky hospodářské, sociální a územní soudržnosti formou finanční podpory rozvojových aktivit jednotlivých regionů.“ [18 s. 4]

Hlavními důvody pro realizaci společné regionální politiky EU jsou:

- zvýšení konkurenceschopnosti celé oblasti EU,
- zvyšování hospodářské a měnové integrace (zavedení společné měny),
- žádost členských států na kompenzaci regionálních dopadů ostatních politik EU. [19]

Úrovně regionální politiky:

- nadnárodní – regionální politika je realizována přímo ze strany EU;
- národní – politika probíhá na úrovni členských států, které musí začlenit do své regionální politiky společná nařízení. Přihlíží se k regionálním rozdílům a přístupům každé země;
- regionální snaha o decentralizaci, realizující regionální politiku územní jednotky v rámci státu. [19]

Regionální politika EU je realizována na národní a regionální úrovni v úzké spolupráci s Evropskou komisí. Dle Evropské komise lze investiční proces dělit na tři hlavní kroky:

1. Evropská komise podá návrh rozpočtu a návrh využití finančních prostředků. Poté ho schválí Evropský parlament a Rada EU.
2. Probíhá úzká spolupráce mezi Evropskou komisí a národními orgány členských zemí. Jednotlivé státy si stanoví investiční priority a záměry rozvoje. Poté jsou vypracovány dohody o partnerství. Před uzavřením této dohody by měly být do konzultace a programování zapojeny všechny úrovně veřejné správy.
3. Jednotlivé programy jsou realizovány v členských zemích. Výběr, kontrolu, monitoring a hodnocení projektů organizují řídicí orgány každé země. [20]

Členské země musí zaručit Evropské komisi, že finanční prostředky budou efektivně vynaloženy dle právních předpisů EU. V dané zemi je zřízen auditní orgán pro každý operační program (OP), který poskytuje Evropské komisi výroční kontrolní zprávu, kde jsou uvedeny informace o prováděných kontrolách za určité období, popřípadě jsou zde popsány nalezené problémy a jejich řešení. [20]

3.1 Vývoj regionální politiky Evropské unie

Regionální politika prošla dlouhým a významným vývojem. První myšlenka byla, že tato politika podá pomocnou ruku zastaralým průmyslovým odvětvím. Po vytvoření Společenství se začaly projevovat ekonomické problémy členských zemí a cíle regionální politiky se začaly soustřeďovat na vyrovnání hospodářské situace jednotlivých států. Vývoj regionální politiky lze rozdělit do několika období:

- **Období 1958-1973** – jednalo se o individuální přístup bez koordinace na nadnárodní úrovni. Společenství vzniklo v roce 1957 a mezi zakládajícími státy nebyly velké ekonomické rozdíly, pouze Francie a Itálie se potýkala s vnitřními regionálními problémy, které řešila svojí vlastní politikou. Z těchto důvodů nebylo nutné zavádět společnou regionální politiku. Společenství v této době soustředilo svoji pozornost na odstranění obchodních bariér mezi členskými státy.
- **Období 1974-1985** – do Společenství přistoupily další členské státy (Velká Británie, Irsko, Dánsko, později i Řecko), které se potýkaly s vysokými regionálními disparitami, a EU byla nucena založit společnou regionální politiku, a díky této skutečnosti vznikl Evropský fond regionálního rozvoje.
- **Období 1986-1993** – v této době byl přijat Jednotný evropský akt, díky kterému byl vytvořen jednotný vnitřní trh. Do EU vstoupilo Portugalsko a Španělsko. Evropská unie zavedla střednědobé plánování regionálních programů. V roce 1988 byla zřízena tzv. strukturální politika, kde zemědělská a sociální politika byla rozvíjena regionální politikou.
- **Období 1994-1999** – vstup Finska, Rakouska a Švédska. Pro dané období bylo v roce 1993 stanoveno 6 cílů, které byly zaměřeny na rozvoj venkovských regionů, podporu zaměstnanosti a rozvoj nejvíce zaostalých regionů.
- **Období 2000-2006** – důraz byl kladen na efektivní využití finančních prostředků, a proto byl snížen počet cílů regionální politiky a byly rozděleny prostředky pro členské země a kandidátské země. V roce 2004 bylo do EU přijato deset států včetně ČR.
- **Období 2007-2013 a 2014-2020** – tato dvě období jsou rozebrána v kapitolách 3.4. a 3.5. [41]

3.2 Principy regionální politiky EU

Realizace regionální politiky je založena na sedmi hlavních principech, na základě těchto principů je prováděno financování jednotlivých projektů. Jedná se o principy:

- **Koncentrace** – snaha o rozdělení finanční podpory do oblastí, které se potýkají s většími problémy, kde jejich výsledek bude mnohem viditelnější než u ostatních méně problémových regionů. Finance jsou rozděleny dle předem stanových cílů.
- **Partnerství** – cílem je úzká spolupráce jak při přípravě projektu tak i při samotné realizaci. Jedná se o dvě úrovně: vertikální úroveň je úzká spolupráce mezi Evropskou komisí a členskými státy a horizontální úroveň tzv. vnitrostátní, kde je úzká spolupráce mezi jednotlivými partnery projektu.
- **Programování** – přerozdělení finančních prostředků dle časového rozvrhu.
- **Monitorování a vyhodnocování** – jsou prováděny průběžné kontroly projektu, kde se hodnotí efektivní vynaložení finančních prostředků a naplnění cílů.
- **Doplňkovost** – předpokladem je spolufinancování projektů. Finanční prostředky z Evropské unie nenahrazují veřejné výdaje, pouze je doplňují.
- **Solidarita** – pomoc hospodářsky vyspělých zemí ekonomicky zaostalým zemím EU prostřednictvím příspěvků do společného rozpočtu, s cílem zvyšovat jejich hospodářský rozvoj a životní úroveň.
- **Subsidiarita** – snaha o maximální decentralizaci, stanovené cíle by měly být řešeny na nejnižší úrovni, která je možná. S tím související pravomoci jsou delegovány příslušnému národnímu orgánu, který může na základně tohoto principu vykonávat činnosti spojené s přípravou a realizací daného projektu. [19]

3.3 Cíle a nástroje regionální politiky

Cíle regionální politiky se v první řadě stanovují dle zjištěných problémů, s kterými se jednotlivé regiony potýkají, a v druhé řadě dle přístupu ke státní hospodářské politice. Konkrétní cíle jsou vytýčeny v jednotlivých časových obdobích, aby byla zajištěna kontrola jejich naplnění a hodnocení efektivnosti vynaložených zdrojů. Tyto cíle jsou

většinou formulovány jako zvýšení zaměstnanosti, vyrovnání průměrných příjmů nebo úrovně hrubého domácího produktu na obyvatele mezi jednotlivými regiony. [24]

Nástroje regionální politiky vychází z cílů regionální politiky. Zaměřují se především na motivaci využití rozvojových zdrojů nacházejících se uvnitř regionu, dosídlení nebo ustálení obyvatelstva v dané oblasti. Nástroje lze členit do třech hlavních skupin:

- **makroekonomické** – souvisí také s cíli národohospodářské politiky, patří sem: fiskální politika (např. snižování daní v problémových oblastech), monetární politika (zlepšení podmínek pro poskytování úvěrů v regionech) a protekcionismu (jedná se o zavedení cel nebo importních limitů na výrobky či služby);
- **mikroekonomické** – pomocí těchto nástrojů jsou ovlivňovány ekonomické subjekty při rozhodování o umístění jejich podniku, patří sem: realokace pracovních sil (jedná se o příspěvek na stěhování, na nákup nového bytu) a realokace kapitálu (např. kapitálová pomoc, finanční pomoc jako jsou výhodné půjčky, příspěvek na dopravu);
- **ostatní** – tyto nástroje jsou využity pouze výjimečně, řadí se sem administrativní nástroje (zakázání podnikání na daném území) a institucionální nástroje (zavedení regionálních rozvojových agentur). [24]

Existuje mnoho rozdělení nástrojů regionální politiky. Dle novějšího přístupu jsou nástroje členěny na dvě hlavní skupiny:

- **nefinanční nástroje** – řadí se sem: administrativní nástroje (legislativa), institucionální nástroje (subjekty, které realizují opatření regionální politiky, využívají zdroje z Evropské unie) a věcné a jiné nefinanční nástroje (poradenské služby daným subjektům z problémové oblasti);
- **finanční nástroje** – jedná se neinvestiční a investiční pobídky (granty, dotace), kapitálové podílnictví, zvýhodnění na daních (daňové slevy, slevy na zákonném pojištění) a rozpočtová zvýhodnění. [24]

3.3.1 Evropské strukturální a investiční fondy (ESIF)

EU financuje desítky tisíc projektů, které podporují hospodářský růst v jednotlivých členských státech i v Evropské unii jako celku. V období 1989-2013 EU ze svého rozpočtu poskytla 800 miliard eur na projekty podporující regionální růst. Díky těmto zdrojům byla zlepšena kvalita života občanů na daném území, vytvořena nová pracovní místa, podpořen výzkum, vývoj a využití inovací. EU pomáhá, díky investičním fondům zvýšit příjmy v nejhudších oblastech, např. hrubý domácí produkt (HDP) na obyvatele v členských státech EU v roce 2007 činilo 60,5 % průměru a v roce 2010 bylo 62,7 % průměru. [20]

Hlavní fondy EU:

- **Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF)** byl založen roku 1975. Z tohoto fondu jsou financovány tzv. tvrdé projekty tedy investiční. Hlavním zaměřením je posílit hospodářství a sociální soudružnost v EU, snížení disparit mezi jednotlivými regiony. Klíčové priority fondu jsou: inovace a výzkum, digitální agenda, podpora malého a středního podnikání a nízkouhlíkové hospodářství. Finanční prostředky jsou rozdělovány dle druhu daného regionu. V rozvinutých státech či regionech se více jak 80 % přidělených finančních zdrojů musí zaměřit minimálně na dvě priority. V transitivityních neboli přechodných regionech se na ně musí zaměřit minimálně 60 % zdrojů. V rozvinutých regionech je to 50 % alokovaných zdrojů. [25]
- **Evropský sociální fond (ESF)** byl založen v roce 1957. Hlavním cílem je podpora pracovních míst, pomoc obyvatelům získat lepší práci a snaží se zaručit obyvatelům EU rovné a spravedlivé pracovní příležitosti. Dále se snaží pomoci obyvatelstvu ohroženému chudobou. Z fondu jsou financovány tzv. měkké, tedy neinvestiční projekty. V současném programovém období 2014-2020 se soustřeďuje na tyto priority: zvyšování zaměstnanosti, pomoc při sociálním začleňování, zvýšení a zlepšení vzdělání obyvatelstva a zvýšení efektivity veřejné správy. [26]
- **Fond soudružnosti (FS)** byl založen v roce 1993 Smlouvou o EU. Fond se soustřeďuje na státy Evropské unie, v kterých je hrubý národní důchod na obyvatele nižší než 90 % průměru Evropské unie (v období 2014–2020 spadá do této kategorie 15 členských států včetně České republiky). Hlavní prioritou je snižovat ekonomickou a sociální nerovnost mezi regiony a podpořit udržitelný rozvoj. Z FS se podporují

tvrdé projekty. Nyní jsou podporovány projekty v oblastech transevropské dopravní sítě a životního prostředí. [27]

- **Evropský námořní a rybářský fond (ENRF)** se snaží podpořit rybáře a motivuje je k přechodu na udržitelný rybolov. Z fondu jsou financovány projekty vztahující se na mořský i vnitrozemský rybolov například úprava rybníků, zlepšení akvakultury nebo modernizace plavidel. Finanční prostředky jsou alokovány členskými státy dle velikosti odvětví rybolovu v dané zemi. [28]
- **Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EZFRV)** zlepšuje konkurenceschopnost zemědělství a lesnictví, životního prostředí a zvyšuje kvalitu života ve venkovských oblastech. [29]

3.3.2 Ostatní fondy

Fond solidarity se zaměřuje na pomoc regionům při přírodních katastrofách. Fond byl zřízen z důvodů povodní, které postihly země střední Evropy v roce 2002. Finanční prostředky jsou poskytnuty na katastrofy, jako jsou záplavy, lesní požáry, zemetřesení a období sucha. [30]

Evropský fond pro přizpůsobení se globalizaci se zaměřuje na pracovníky, kteří v důsledku globalizace ztratili své zaměstnání. Projekty se týkají pomoci nezaměstnaným při hledání práce, poradenských služeb, zlepšení vzdělání a rekvalifikace. [31]

3.4 Regionální politika v programovém období 2007-2013

Evropská unie alokovala v tomto období členskými státy 347 miliard EUR. České republice bylo vyhrazeno 676,3 mld. korun. [32] V období 2007-2013 byly definovány tři hlavní cíle regionální politiky:

3.4.1 Cíl Konvergence

Hlavním úkolem je podpora ekonomického a sociálního rozvoje regionů Nomenklatura územních statistických jednotek (NUTS) II, kde je HDP na obyvatele nižší než 75 %

průměru EU a hrubý národní důchod (HND) na obyvatele je nižší než 90 % průměru EU. V České republice do tohoto cíle spadají všechny regiony soudržnosti kromě hlavního města. Tento cíl je financován z ERDF, ESF a FS. [32] Projekty financované z ERDF se týkají rozvoje infrastruktury, ochrany životního prostředí a zlepšení ekonomické struktury členských států. Projekty hrazené z ESF se zaměřují na zlepšení kvality institucí trhu práce, zvýšení vzdělanosti zaměstnanců a sociální služby. [33] Na cíl Konvergence bylo vyhrazeno v období 2007-2013 cca 25,89 miliard EUR. V rámci tohoto cíle mohou příjemci dotací čerpat ze **dvou skupin OP**:

- tematické OP – jsou zaměřeny na určité oblasti: OP Podnikání a inovace (OP PIK), OP Doprava (OP D), OP Životní prostředí (OP ŽP), OP Vzdělání pro konkurenceschopnost (OP VK), OP Výzkum a vývoj pro inovace (OP VVV), OP Lidské zdroje a zaměstnanost (OP LZZ), Integrovaný operační program (IOP) a OP Technická pomoc (OP TP), na tyto programy je vyhrazena největší část z alokovaných finančních prostředků;
- Regionální operační programy (ROP) – jsou určeny jednotlivým regionům soudružnosti NUTS II, jedná se o ROP NUTS II Severozápad (ROP SZ), ROP NUTS II Jihozápad (ROP JZ), ROP NUTS II Severovýchod (ROP SV), ROP NUTS II Jihovýchod (ROP JV), ROP NUTS II Střední Čechy (ROP SČ), ROP NUTS II Střední Morava (ROP SM) a ROP NUTS II Moravskoslezsko (ROP MS).

3.4.2 Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost

Cíl se zaměřuje na regiony na úrovni NUTS I a NUTS II, které nesplňovaly stanovené podmínky pro čerpání finančních prostředků z cíle Konvergence. V České republice z toho cíle financuje své projekty pouze hlavní město Praha. [32] **Existují dva OP**:

- OP Praha Konkurenceschopnost (OP PK) – financován z ERDF;
- OP Praha Adaptabilita (OP PA) – Financován z ESF. [34]

3.4.3 Cíl Evropská územní spolupráce

Finanční podpora je určena příhraničním regionům na úrovni NUTS III, které se snaží utužovat vztahy a úzce spolupracovat na projektech s příslušnými příhraničními regiony na úrovni NUTS III. Cíl je financován z ERDF a v ČR z něj mohou čerpat všechny regiony.

Patří sem devět OP:

- OP Přeshraniční spolupráce ČR-Bavorsko;
- OP Přeshraniční spolupráce ČR-Polsko;
- OP Přeshraniční spolupráce ČR-Rakousko;
- OP Přeshraniční spolupráce ČR-Sasko;
- OP Přeshraniční spolupráce ČR-Slovensko;
- OP Mezuregionální spolupráce – všechny státy Evropské unie, Norsko a Švýcarsko;
- OP Nadnárodní spolupráce – ČR, Rakousko, Polsko, Německo, Maďarsko, Slovinsko, Slovensko, Itálie a nečlenská země Ukrajina;
- EPSON 2013 – státy EU, Norsko, Švýcarsko, Lichtenštejnsko, Island;
- INTERACT II – všechny státy EU. [34]

V rámci každého OP je stanoven určitý počet prioritních os a v rámci každé prioritní osy jsou dále stanoveny oblasti podpory, na které by měly být projekty zaměřeny. Financování jednoho projektu může být pouze z jednoho OP.

V tabulce č. 2 jsou vyčísleny alokované i proplacené finanční prostředky dle jednotlivých OP. Sto procent alokace bylo využito pouze v jediném operačním programu a to OP PIK, kde dokonce došlo k překročení přidělených prostředků o 6,3 % z celkové alokace. V takovém případě hradí tyto prostředky stát ze státního rozpočtu. Celková alokovaná částka byla skoro ze sto procentní části využita v OP ŽP, kde bylo nedočerpano 0,04 % z celkové alokace a v ROP JZ, kde bylo nedočerpaných prostředků 1,5 % z celkové alokace. Ostatní OP byly nedočerpany z větší části.

Tabulka 2: Alokované a proplacené prostředky dle OP

Operační program	Celková alokace (v mil. korun)	Proplacení prostředky příjemcům	
		v mil. korun	v %
OP D	151 057,2	143 983,4	95,3
OP ŽP	122 868,1	122 437,9	99,6
OP PIK	81 814,0	87 003,8	106,3
OP LZZ	49 644,7	46 014,9	92,7
OP VVV	48 550,6	40 317,1	83,0
OP VK	43 559,9	40 926,6	94,0
OP TP	3 814,9	3 403,6	89,2
IOP	42 493,3	30 730,5	89,2
ROP SZ	18 296,5	16 397,8	89,6
ROP MS	19 624,5	16 343,0	83,3
ROP JV	18 759,1	17 050,9	90,9
ROP SM	17 575,0	16 658,6	94,8
ROP SV	17 404,0	16 828,3	96,7
ROP JZ	16 563,8	16 314,4	98,5
ROP SČ	14 921,3	14 330,1	96,0
OP PK	6 328,2	5 396,5	85,3
OP PA	2 982,0	2 585,7	86,7
Celkem	676 257,1	636 723,1	94,2

Zdroj: vlastní zpracování dle [40]

Česká republika v programovém období 2007-2013 alokovala 676 257,1 milionů korun na jednotlivé OP. Na konci období byla provedena analýza, kde se zjistilo, že bylo proplaceno příjemcům 94,2 % alokovaných zdrojů, což je 636 723,1 milionů korun. Nedočerpáno z fondů bylo pouze 5,8 % z celkové alokace. V tabulce č. 3 jsou uvedené alokované a proplacené finanční prostředky dle ESIF. Nejvíce alokovaných prostředků bylo z fondu ERDF.

Tabulka 3: Alokované a proplacené prostředky dle ESIF

Fondy EU	Alokace (v mil. korun)	Proplacené prostředky	
		v mil. korun	v %
ESF	96 186,6	89 527,2	93,1
ERDF	353 130,7	330 923,1	93,7
FS	226 939,8	216 272,8	95,3
Celkem	676 257,1	636 723,1	94,2

Zdroj: vlastní zpracování dle [40]

3.5 Regionální politika v programovém období 2014-2020

EU v programovém období 2014-2020 alokuje České republice 23,96 miliard EUR. Tyto finanční prostředky budou rozděleny pomocí ESIF, která jsou stejné jako v předchozím období. ČR si v tomto období stanovila 11 tematických cílů. [35] V současném programovém období je České republice alokováno méně než v období 2007-2013. Dá se předpokládat, že se vstupem méně vyspělých států se bude tato suma ještě zmenšovat, EU bude více podporovat zaostalejší regiony.

V tabulce č. 4 jsou uvedeny jednotlivé tematické cíle, jejich alokace v mld. EUR a z jakého fondu jsou kryty. Nejvíce finančních prostředků je přiděleno modernizaci dopravní infrastruktury a ekologické dopravě, na tento cíl bylo vyhrazeno 27 % celkových prostředků.

Tabulka 4: Alokace prostředků dle tematických cílů

Tematický cíl	Alokace (v mld. EUR)	Alokace (%)	Fondy
Investice do výzkumu, vývoje a inovací pro praxi	2,55	11	ERDF, EZRFV
Rozvoj využívání informačních a komunikačních technologií	1,09	4	ERDF
Podpora malých a středních podniků	1,34	6	ERDF, ENRF, EZFRV
Snižování energetické náročnosti ekonomiky	2,25	9	ERDF, FS, EZRFV
Omezování přírodních rizik, povodní a ekologické zátěže	1,33	6	ERDF, FS, EZFRV
Ochrana životního prostředí a využívání přírodního bohatství	2,75	9	ERDF, FS, ENRF, EZFRV
Modernizace dopravní infrastruktury a ekologická doprava	6,26	27	ERDF, FS
Zvyšování zaměstnanosti a kvalitní pracovní síla	1,38	6	ERDF, ESF, EZFRV
Fungující sociální systém a boj proti chudobě	1,98	9	ERDF, ESF, EZFRV
Zkvalitnění systému vzdělávání	1,98	8	ESF, ERDF, EZFRV
Kvalitní, efektivní a transparentní veřejná správa a instituce	0,20	1	ERDF, ESF
Technická pomoc	0,85	4	-
Celkem	23,96	100	-

Zdroj: vlastní zpracování dle [35]

OP pro dané období byly rozděleny do tří skupin:

- **Národní operační programy** – tato skupina se podobá skupině tematických programů v období 2007-2013. Stejně programy jsou: OP PIK, OP VVV, OP D, OP ŽP a OP TP. Přibýly programy: Integrovaný regionální operační program (IROP), Operační program Rybářství 2014-2020, Operační program Zaměstnanost, Program rozvoje venkova a Operační program Praha-pól růstu ČR. Jednotlivé OP jsou řízeny ministerstvy, pod něž daná problematika spadá. Kromě Operačního programu Praha-pól růstu ČR, který je řízen Magistrátem hlavního města Prahy.
- **Programy přeshraniční spolupráce** – OP jsou koordinované Ministerstvem pro místní rozvoj České republiky (MMR). Patří sem Interreg V-A ČR-Polsko, Interreg V-A Slovensko-ČR, Interreg V-A Rakousko-ČR, Program přeshraniční spolupráce ČR-

Svobodný stát Bavorsko Cíl EÚS 2014-2020 a Program spolupráce Svobodný stát Sasko-ČR 2014-2020.

- **Programy nadnárodní a meziregionální spolupráce** – OP jsou řízené MMR ČR. Jedná se o Interreg CENTRAL EUROPE, DANUBE, INTERREG EUROPE, EPSON 2020, INTERACT III a URBACT III. [36]

V rámci každého OP jsou stanoveny prioritní osy a podporované oblasti, na které by se měly dané projekty vztahovat. Pomocí výše vyjmenovaných OP je snahou dosáhnout tematických cílů.

3.6 Regionální politika České republiky

Česká republika se stala členem Evropské unie 1. května 2004. Svoji rozlohou 78 865 km² se v EU řadí na 15. místo a počtem obyvatel 10 538¹ tis. na 11. místo. Hrubý domácí produkt na obyvatele činí 84 % průměru a řadí se na 15. místo z EU28. Česká republika patří do kategorie středně rozvinutých států EU. [39]

Základní koncepční dokument, který připravuje a schvaluje MMR je **Strategie regionálního rozvoje České republiky**. Součástí dokumentu je podrobná analýza disparit mezi regiony České republiky. Na základě této analýzy jsou navrženy cíle, priority a konkrétní opatření pro vyrovnání rozdílů. Také určuje pravidla koordinace a monitorování regionálního rozvoje. Ve fázi přípravy Strategie regionálního rozvoje České republiky pro určité období jsou realizovány diskuze se širokou veřejností, které mohou přispět do tvorby kvalitní strategie. Dalším dokumentem je Státní program podpory regionálního rozvoje, který má v kompetenci MMR, a program rozvoje kraje, který schvaluje a navrhuje obec v rámci jejich samotné působnosti. [21]

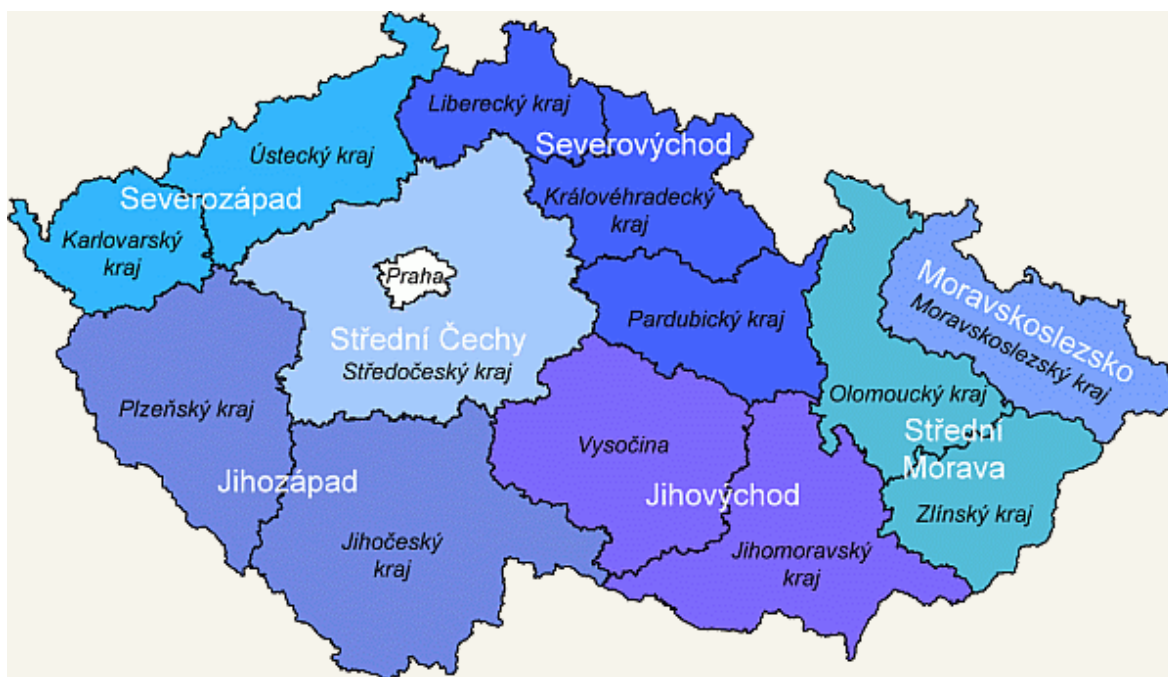
Územně správní struktura České republiky je dle tzv. systému NUTS. Účel tohoto členění je zjednodušení shromažďování a zpracování regionálních statistik EU. V České republice tyto statistiky poskytuje Český statistický úřad. Existují tři základní úrovně NUTS, které se

¹ K 31.12.2015

určují podle počtu obyvatel. Pod NUTS I se řadí jednotlivé země Evropské unie, NUTS II jsou regiony soudržnosti, v EU existuje 272 regionů soudružnosti. Jedná se o nejdůležitější úroveň tohoto členění, která se dále rozděluje na NUTS III. Klasifikace regionů dle NUTS se dá také doplnit členěním na tzv. Místní správní jednotku (LAU). [19]

Členění České republiky:

- NUTS I – území České republiky;
- NUTS II – 8 regionů soudržnosti (Severozápad, Jihozápad, Jihovýchod, Severovýchod, Střední Čechy, Praha, Střední Morava, Moravskoslezsko);
- NUTS III – 14 krajů;
- LAU I – 77 okresů (76 okresů + Praha);
- LAU II – 6 253 obcí.



Obrázek 3: Rozdělení ČR na NUTS II a NUTS III
Zdroj: [22]

3.6.1 Zabezpečení regionální politiky v České republice

V České republice se zajišťuje regionální politika ve třech úrovních: státní, krajská a obecní. Instrukce zabezpečující regionální politiku v ČR:

- **Ministerstvo pro místní rozvoj ČR** ve státní správě rozhoduje ve věcech regionální politiky, investiční politiky, politiky bydlení, cestovního ruchu, územního plánování, stavebního řádu, ale také řídí finanční prostředky těchto politik. V rámci regionální politiky vydává a schvaluje koncepční a strategické dokumenty. Sestavuje jednotný rámec, který slouží pro koordinaci a realizaci pomoci poskytované ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti. [23]
- **Centrum pro regionální rozvoj České republiky** byl založen MMR v roce 1997. Je státní příspěvkovou organizací s hlavním cílem zajistit hladký a efektivní průběh jednotlivých projektů, které jsou spolufinancované z fondů EU. Mezi hlavní činnosti patří konzultace s jednotlivými příjemci finanční pomoci, poskytuje poradenské služby v různých fázích realizace projektu včetně realizace výběrového řízení, provádí průběžné kontroly a zajišťuje podklady pro provádění plateb z fondů EU. Centrum v programovém období 2007-2013 provádělo administraci Integrovaného operačního programu, OP Technická pomoc a všechny programy přeshraniční spolupráce. V období 2014-2020 se jedná o administraci Integrovaného regionálního operačního programu a programy přeshraniční spolupráce.
- **Řídící a koordinační výbor** byl zřízen z důvodu koordinace přípravy jednotlivých projektů a vyhotovení programových dokumentů.
- **Národní programový výbor a Monitorovací výbor pro oblast hospodářské a sociální soudržnosti** jsou organizace, které zajišťují přípravu a kontrolu celého procesu zapojování ČR do čerpání finančních prostředků z fondů EU. [19]

Rozvojové agentury s celostátní nebo regionální působností jsou například agentury: CzechIndustry (Agentura pro rozvoj průmyslu, která se snaží pomoci podnikatelům zpracovávat projekty takového typu), CzechInvest (Agentura pro podporu podnikání, slouží jako pomoc malým a středním podnikatelům podpořit jejich konkurenceschopnost a využití inovací a výzkumu), CzechTrade (Česká agentura na podporu obchodu, poskytuje pomoc především českým exportérům při prosazování na zahraničních trzích) a Agentura pro regionální rozvoj (jedná se o akciovou společnost, která podporuje konkurenceschopnost, rozvíjení infrastruktury a lidských zdrojů). [19]

3.7 Shrnutí

Význam regionální politiky v dnešní době stále roste. Jedná se o druhou největší výdajovou položku Evropské unie. Jednotná definice neexistuje, ale lze říci, že regionální politika se snaží snížit ekonomické a sociální rozdíly mezi jednotlivými regiony, zvýšit životní úroveň obyvatelstva, podpořit zaměstnanost, chránit životní prostředí a podpořit udržitelný rozvoj, pomocí různých finančních a nefinančních nástrojů.

Hlavní cíl regionální politiky je snížit disparity mezi jednotlivými regiony. Členské státy se potýkají s velkými regionálními disparitami, avšak v některých zemích se začaly prohlubovat až po vstupu do EU. Proto se Evropská unie snaží pomocí regionální politiky podpořit rozvoj těchto zemí.

Regionální politika může přinést jisté výhody, například může státům snížit výdaje ze státního rozpočtu. Stát bude díky dotacím z EU podporovat podnikání v oblastech s vysokou nezaměstnaností. Umístění výroby nebo podniku do problémového regionu, povede k snížení nezaměstnanosti, tím pádem k snížení vyplacených podpor v nezaměstnanosti a zvýšení daně z příjmů. Z realizace regionální politiky mohou profitovat i bohatší státy či regiony. Pokud se bude rozvíjet zaostalejší oblast, po určité době bude chtít lepší výrobky, stroje, novější přístupy k výrobě, novou technologii, a to bude požadovat od vyspělejších států či regionů, díky tomu jim vzroste poptávka po jejich výrobcích nebo službách.

Česká republika realizuje regionální politiku hlavně pomocí finančních nástrojů, tedy pomocí čerpání dotací z fondů Evropské unie. Hlavní problém jsou měnící se pravidla pro každé nové programové období, jednotlivé řídicí orgány nejsou schopny rychle se s těmito pravidly seznámit a přizpůsobit se jim a v důsledku toho dochází ke zpoždění a poskytování nesprávných informací. Tyto okolnosti odrazují konečné příjemce dotace a tím jsou alokované prostředky z Evropské unie nevyužity.

4. Charakteristika Královéhradeckého kraje

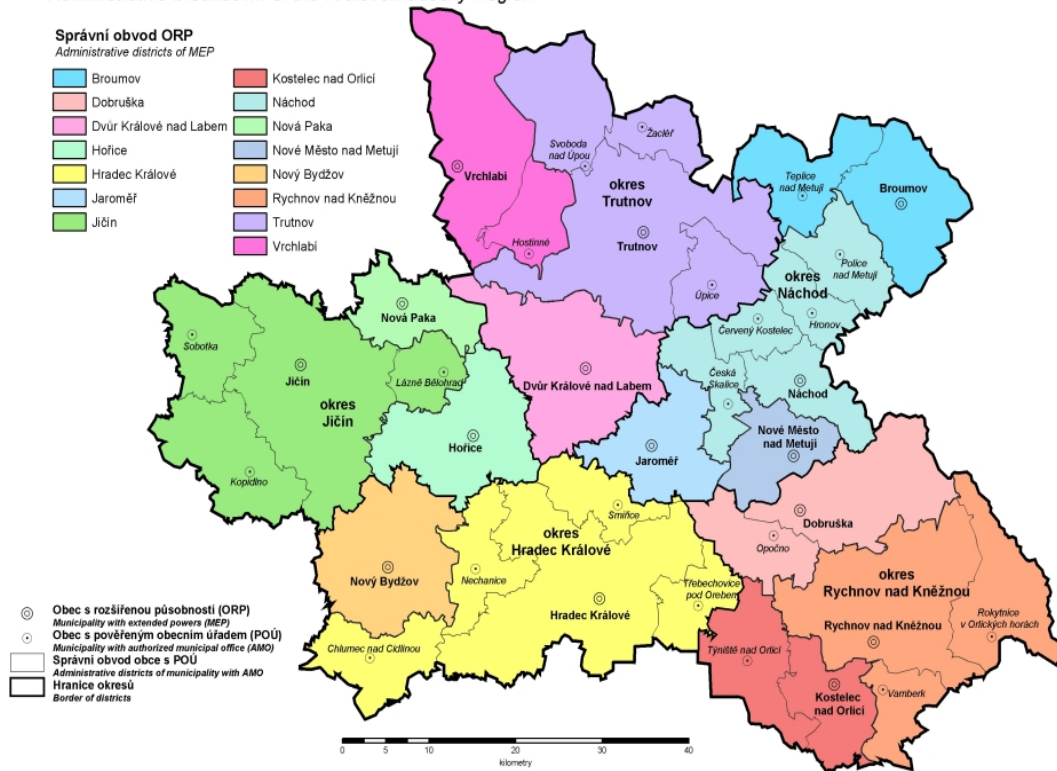
Královéhradecký kraj se nachází v severní části Čech a tvoří 208 km dlouhou státní hranici s Polskem. Sousedí na severu s Libereckým krajem a na jižní straně s Pardubickým krajem. Dohromady tyto tři kraje tvoří NUTS II Severovýchod. Tento region soudržnosti patří k největším v České republice a jako jediný je tvořen třemi kraji. Dále sousedí také se Středočeským krajem. Královéhradecký kraj se svoji rozlohou 4.759 km² řadí na deváté místo ve velikosti krajů. V kraji žije 5,2 % celkového počtu obyvatel ČR, tedy 551.590 obyvatel². Z toho 66,9 % obyvatel žije ve městech. [38]

V královéhradeckém kraji se nachází celkem 448 obcí, z toho má 48 statut města a 10 statut městyse. Území kraje je členěno na 5 okresů, a to: Rychnov nad Kněžnou, Trutnov, Hradec Králové, Jičín a Náchod. Veřejná správa je zde rozdělena na 15 správních obvodů obcí s rozšířenou působností a 35 správních obvodů obcí s pověřeným úřadem. Administrativní členění Královéhradeckého kraje zobrazuje obrázek č. 4. Statutární město je Hradec Králové. [38]

² K 31.12.2014

Administrativní členění Královéhradeckého kraje

Administrative breakdown of the Královéhradecký Region



Obrázek 4: Administrativní členění Královéhradeckého kraje
Zdroj: [37]

5. Dotazníkové šetření

Tato kapitola bude rozdělena do dvou částí. První část bude věnována popisu samotného dotazníku a jeho průběhu. V druhé části budou vyhodnoceny jednotlivé otázky dotazníkového šetření. Závěrem práce budou klasifikovány hlavní zjištěné problémy s čerpáním finančních prostředků.

5.1 Metodika dotazníku

Dotazník (viz Příloha A) byl zpracován pomocí webové aplikace „Google Forms“. Tento způsob byl zvolen z důvodu rychlého a snadného sběru dat. Obsah dotazníku byl vytvořen tak, aby jednotlivé otázky byly jednoznačné a vyplnění dotazníku respondentovi zabralo co nejméně času.

Aplikace umožnila použít více druhů otázek. V dotazníku byly použity otázky typu:

- uzavřené otázky – respondent musel vybrat z uvedených možností, v některých otázkách měl možnost zvolit pouze jednu odpověď, v jiných mohl uvést více možných odpovědí;
- polouzavřené otázky - pokud respondent nenalezl svoji odpověď v uvedených možnostech, mohl svůj názor vyjádřit pomocí volby jiné;
- otevřené otázky – respondent měl možnost volné odpovědi, kde mohl rozvést svoji myšlenku.

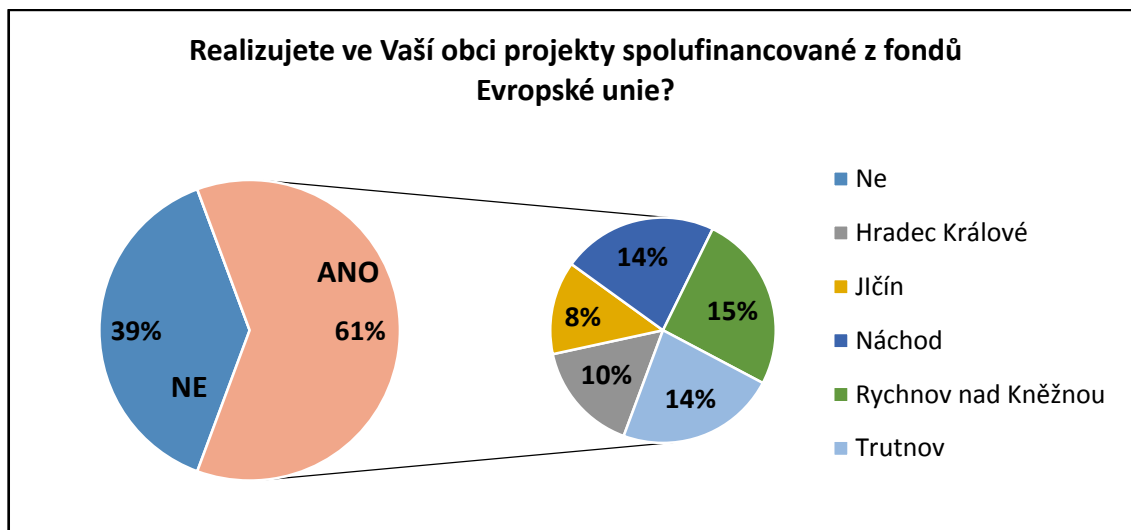
Dotazník obsahoval celkem 18 otázek, kde první otázka byla filtrovací. Pokud respondent odpověděl, že jejich obec nerealizuje žádné projekty financované z fondů Evropské unie, dotazník se ukončil. V další části dotazníku byly již otázky přímo na čerpání dotačních prostředků a možné problémy, se kterými se obec mohla setkat. Byla také položena otevřená otázka, kde mohl respondent vyjádřit svůj názor na nutné změny, nebo uvést změny, které by uvítal v probíhajícím programovém období 2014-2020. Závěrem byly položeny doplňkové otázky na bližší charakteristiku vzorku.

Pomocí internetové aplikace byl vygenerován webový odkaz, který byl distribuován pomocí e-mailových adres. Dotazník byl určen pouze pro samosprávy Královéhradeckého kraje. E-mailové adresy byly získány na stránkách Královéhradeckého kraje. Bohužel nebylo v časových možnostech možné ověřit správnost jednotlivých adres a z toho důvodu se lze domnívat, že dotazník se v některých případech nedostal ke konkrétnímu respondentovi. Další důvod by mohl být, že e-mail spadl do složky spamu a respondent si jej nevyzvedl.

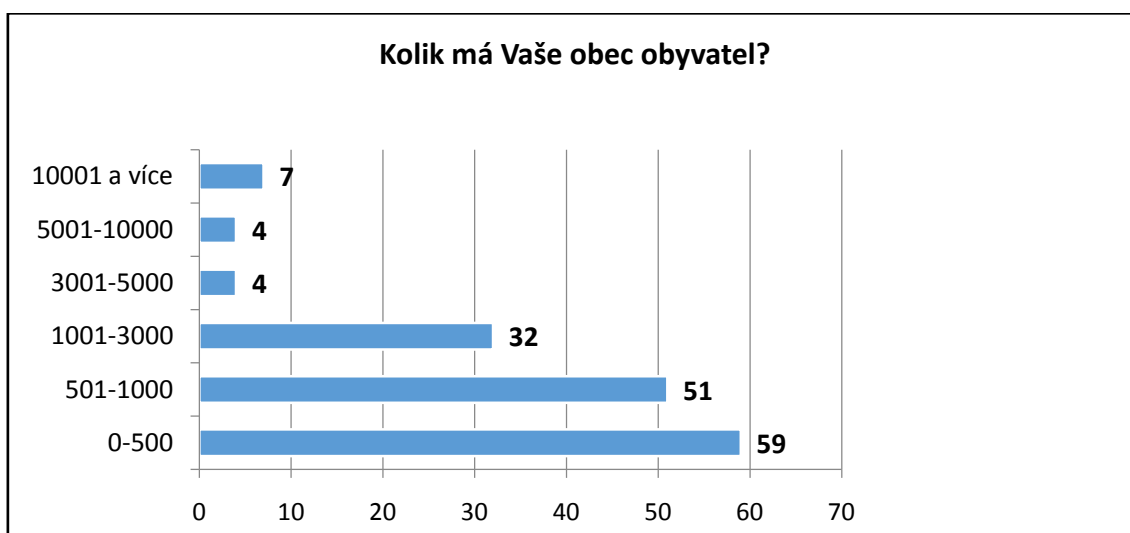
Dotazníkové šetření probíhalo déle než jeden měsíc a bylo osloveno všech 448 obcí v kraji. Jedná se tedy o vyčerpávající šetření. Návratnost dotazníků je 57,14 %. Ze statistického hlediska u takového typu šetření by měla být návratnost minimálně 60 %, aby z výsledků mohly být odvozeny obecné závěry, avšak ani návratnost 57,14 % není špatná a i tyto výsledky lze brát s vysokou vypovídající schopností a lze vyvodit zobecněné závěry.

Již výše bylo zmíněno, že dotazník byl zaslán všem obcím Královéhradeckého kraje. Celkem bylo sesbíráno 256 odpovědí. Pro potřeby této práce je nutné obce rozdělit do dvou skupin a to: obce, které realizují projekty financované z EU a obce, které nerealizují takovéto projekty. Jak zobrazuje obrázek č. 5, z 256 respondentů realizuje projekty financované z Evropské unie 61 % obcí Královéhradeckého kraje. Dále jsou tyto obce rozděleny do dílčího grafu dle regionů. Nelze přímo říci, že jeden region převažuje v realizaci projektů, pouze je nastíněna charakteristika obcí, které budou v další kapitole více analyzovány.

Také obrázek č. 6 charakterizuje výzkumný vzorek z hlediska velikosti obce. Z grafického znázornění je zřejmé, že na dotazník odpovídaly nejvíce malé obce do 3000 obyvatel. Tato skutečnost by se dala vysvětlit tím, že malé obce mají snahu na zlepšení problematiky týkající se čerpání prostředků z EU, například: zjednodušení administrace projektů atd. Velké obce většinou mají speciální oddělení nebo zaměstnance, kteří se zabývají výhradně administrací projektů, bohužel malé obce na toto nemají finanční prostředky.



Obrázek 5: Obce realizující projekty financované z EU
Zdroj: vlastní



Obrázek 6: Velikost obce realizující projekty
Zdroj: vlastní

5.2 Vyhodnocení dotazníkového šetření

V předchozí kapitole byla popsána forma dotazníku a průběh šetření. V této kapitole již jsou uvedeny výsledky jednotlivých otázek dotazníku s grafickým znázorněním.

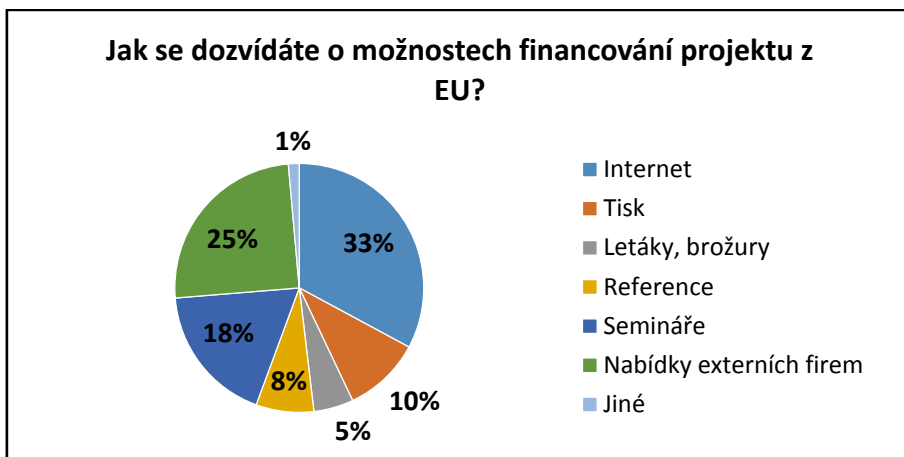
Mnoho problémů může nastat již při samotném zpracování projektové žádosti, a proto byla položena respondentům otázka, zda **využívají externí poradce při zpracování projektu** (obrázek č. 7). Pouze 9 % z nich tyto poradce nevyužívá a projektová žádost je většinou zpracovávána interními zaměstnanci.



Obrázek 7: Využití externích služeb
Zdroj: vlastní

Při zpracování nebo podání žádosti mohou nastat formální a věcné chyby. Mezi formální nedostatky patří např. vyplnění chybného formuláře, může být žádost podána v jiné oblasti podpory, žádost ani přílohy nejsou pevně spojené, chybí některé přílohy nebo seznam příloh, nejsou doloženy originální dokumenty nebo na žádosti chybí podpis statutárního zástupce. Věcné nedostatky se týkají již samotné koncepce projektu, např. není doložen nebo je chybně zpracován harmonogram akcí, nejsou podrobně popsány cíle projektu a cesta k jejich dosažení, nedostatečně popsaná potřeba daného projektu nebo nadhodnocený rozpočet. Těmto problémům a mnoha dalším se snaží obce vyhnout již v začátku projektu, proto ze 157 obcí, které realizují projekty jich 143 (91 %) využívá externí služby již při zpracování žádosti.

Na obrázku č. 8 je graficky znázorněna další otázka, v které korespondenti odpovídali, **jak se dozívají o možnostech financování projektu z EU**. Tato otázka byla polouzavřená, respondenti měli na výběr z šesti možností a mohli zaškrtnout jednu nebo více možností. Pokud si respondent nemohl vybrat, měl možnost zaškrtnout „jiné“ a svoji odpověď uvést celou. Z grafu je zřejmé, že obce nejvíce získávají informace z internetu (33 %). Také často využívají nabídky externích firem (25 %) a semináře (18 %). Pouze 10 % respondentů využívá pro získání informací tisk, 8% reference od ostatních příjemců dotací a jako poslední jsou letáky a brožury s 5 %. Dále je nutné podotknout, že vždy bylo zvoleno více možných odpovědí, samostatně se vyskytovala pouze možnost „internet“ a „nabídky externích firem“.

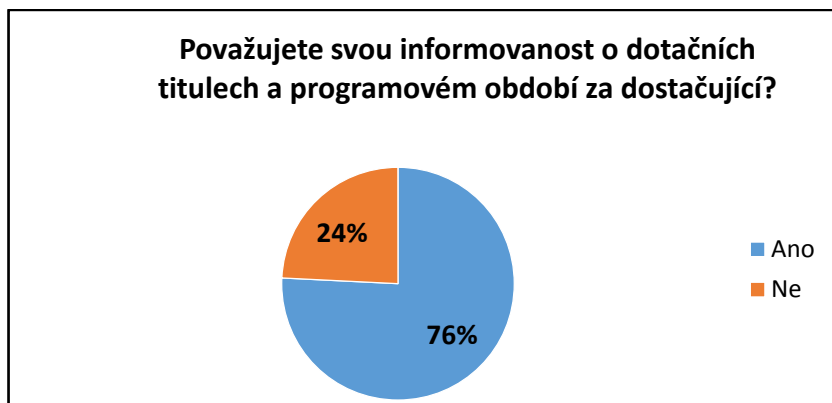


Obrázek 8: Získání informací o financování projektu
Zdroj: vlastní

Tyto odpovědi nejsou překvapivé. Internet je v dnešní době nejrychlejší zdroj informací, pokud obce pro čerpání informací využívají kvalitní a ověřené internetové stránky, lze internet považovat za velmi kvalitní zdroj. Pokud se obec rozhodne využít nabídku administrace projektů externími firmami, většinou se jedná o zadání samostatného zpracování žádosti a poté i realizaci projektu. V případě, že obec nemá v této oblasti zkušenosti, či by pro ni bylo časově náročné vyhledávání vhodných dotačních programů, je dobré se obrátit na externí službu. Vždy před začátkem programového období jsou pořádány různé semináře prostřednictvím krajů a řídicích orgánů, kde jsou představeny jednotlivé výzvy a případné možnosti čerpání dotací pro určité skupiny příjemců. Nevýhodou je, že podmínky i pravidla se během vypsání výzev mohou měnit a příjemcům jsou tedy někdy podávány nepřesné informace.

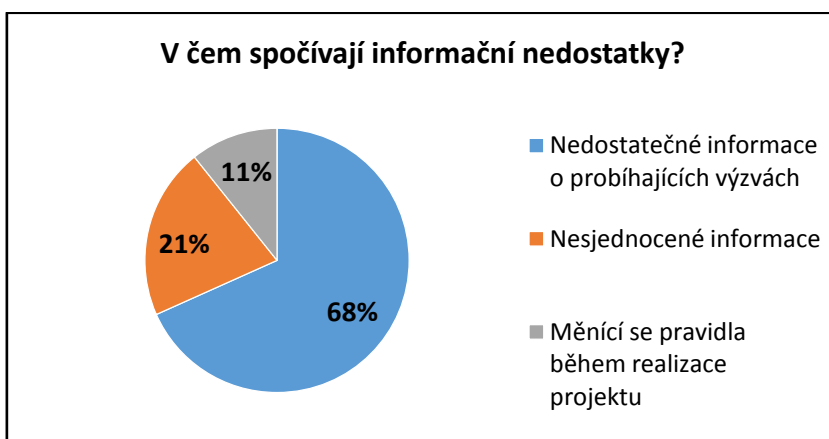
V tisku se vyskytují pouze obecné informace o dotačních titulech a možnostech čerpání pro určitou skupinu, proto tuto možnost obce nevyužívají často. V dotazníku nabídnutou možnost „jiné“ využilo pouze 1 % z dotázaných. Jedná se především o pomoc při vyhledávání informací, kdy se starostové jednotlivých obcí sejdou a pomáhají si navzájem. Také využívají pomoc dobrovolných svazků obcí, kde jim jejich kanceláře pomáhají vyhledávat vhodné dotační tituly, nebo využívají pomoc aktivit místních akčních skupin.

Z předcházející otázkou souvisí i otázka, zda **obce považují svou informovanost o dotačních titulech a programovém období za dostačující**. Na obrázku č. 9 lze vidět, že 76 % z nich považuje svoji informovanost za dostačující a pouze 24 % tvrdí, že nebyli o dotačních titulech a programovém období dostatečně informováni.



Obrázek 9: Informovanost o dotačních titulech a programovém období
Zdroj: vlastní

Skupině, která považuje svoji informovanost za nedostačující, byla položena další otázka: **v čem spočívají jejich informační nedostatky**. Tato otázka je graficky znázorněna na obrázku č. 10. Nadpoloviční většina obcí (68 %) vidí jako hlavní problém nedostatečné informace o probíhajících výzvách, 21 % respondentů odpovědělo, že nedostatek informací spočíval v nesjednocených informacích a 11 % tvrdí, že informační nedostatek vznikl s měnícími se pravidly během realizace projektu. Možnost jiné, nevyužila ani jedna obec. Obce, které mají problémy s informacemi dle dotazníkového šetření, se klasifikují do malých obcí tedy do 1000 obyvatel a všechny využívají externí služby při zpracování projektových žádostí.

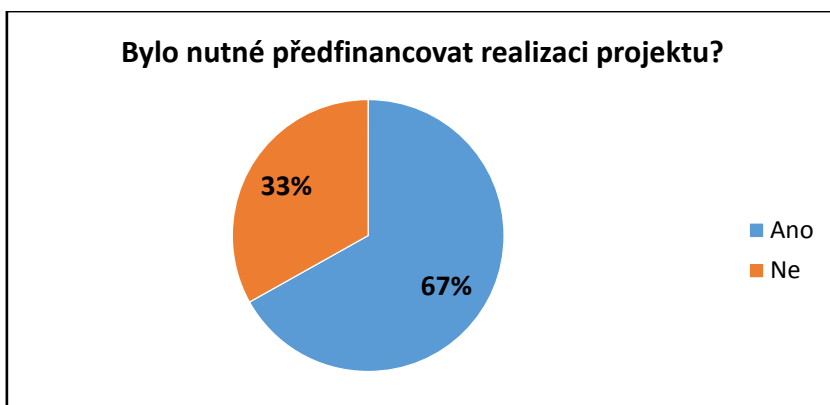


Obrázek 10: Informační nedostatky
Zdroj: vlastní

Informací o dotačních titulech a programovém období je spousta, problémem je jejich rozdílná kvalita. Letáky, brožury či jiné výtisky, které slouží k propagaci, si vydává každý operační program sám. MMR by mělo zajišťovat koordinaci těchto publikací, avšak vydává svoje vlastní informační letáky a brožury, ve kterých se informace od ostatních

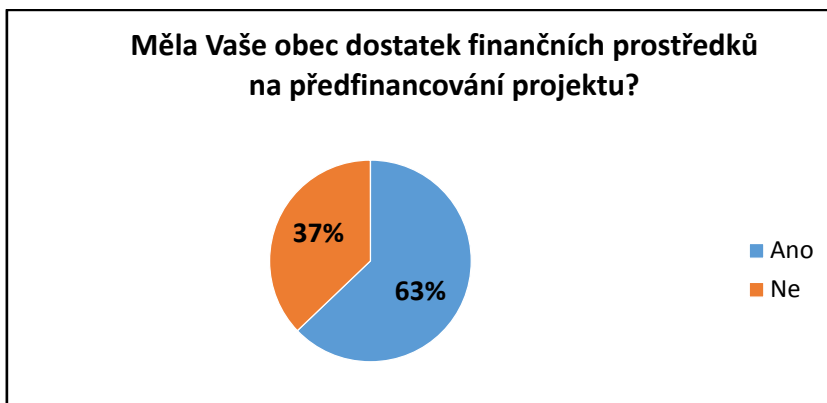
publikací mohou lišit. Jako další zdroje informací slouží různé metodiky a manuály, ve kterých by měl příjemce dostat stejné a kvalitní informace, avšak v praxi se informace a pravidla uvedená v těchto publikacích mění a vydání nové aktuální metodiky je vždy spojeno s časovým zpožděním. Jako velmi kvalitní zdroj informací lze hodnotit webovou stránku www.strukturální-fondy.cz, kterou administruje MMR a byla zřízena v důsledku informačních šumů v minulých programových obdobích.

Další položené otázky se týkaly předfinancování projektu. 67 % obcí odpovědělo na otázku, zda **bylo nutné předfinancovat projekt z vlastních zdrojů**, že ano a 33 % obcí potvrdilo, že nebylo nutné předfinancování projektu. Na obrázku č. 11 lze vidět grafické znázornění odpovědí na tuto otázku.



Obrázek 11: Nutnost předfinancování projektu
Zdroj: vlastní

Tento jev, je v praxi velmi častý a mnoho menších obcí může mít s předfinancováním projektu problém. Této skupině byla položena další otázka, zda **měla jejich obec k dispozici dostatek finančních prostředků na předfinancování projektu**. Tuto otázku nám znázorňuje obrázek č. 12. U 37 % obcí nastal problém s nedostatkem finančních prostředků, v drtivé většině se jednalo o malé obce s počtem obyvatel do 500, u 63 % obcí se tyto problémy s nedostatkem prostředků neobjevily.



Obrázek 12: Dostatek finančních prostředků na předfinancování projektu
Zdroj: vlastní

V minulosti, kdy Česká republika začala čerpat finanční prostředky z fondů EU, nastala nutnost dané projekty předfinancovat, a této chvíli byl problém, kde dostatek finančních prostředků sehnat. Banky na toto nebyly připravené a neměly žádné nabídky tohoto typu. V současnosti bankovní instituce disponují bohatou nabídkou produktů pro specifické skupiny zákazníků (obce, podnikatelé atd.), kteří mají zájem o prostředky na předfinancování projektů spolufinancovaných z EU.

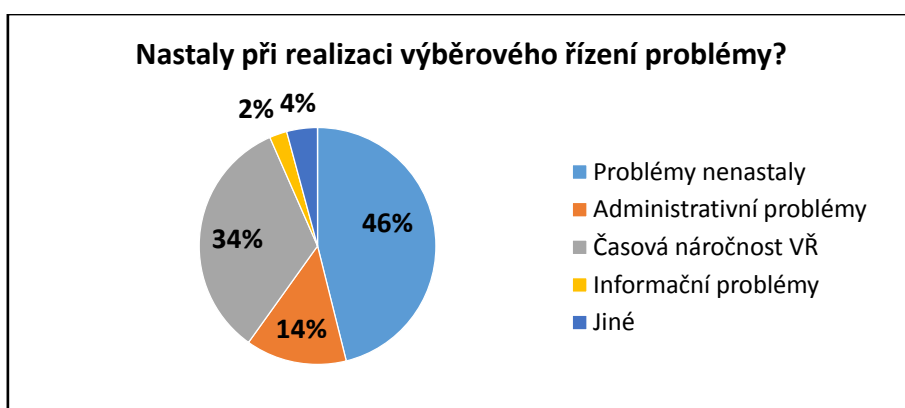
Další otázka, která byla respondentům položena, je zda **bylo nutné vypsát výběrové řízení (VŘ) v rámci jejich projektu**. Vypisování VŘ při realizaci projektu není nic neobvyklého. Toto tvrzení potvrzuje i obrázek č. 13, kde je možné vidět, že 96 % obcí muselo při realizaci projektu vypsát výběrové řízení a ve 4 % nebylo nutné VŘ vypisovat, jednalo se o OP ŽP a OP Přeshraniční spolupráce.



Obrázek 13: Nutnost vypsání výběrového řízení
Zdroj: vlastní

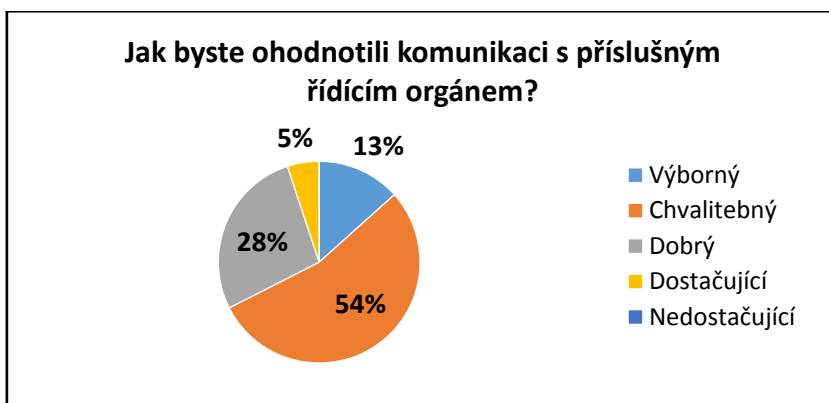
Obcím, které realizují v rámci svých projektů VŘ, byla položena polouzavřená otázka, zda **při pořádání VŘ nastaly problémy** jakéhokoliv charakteru. V této otázce měly obce na výběr ze 4 uvedených možností. Grafické znázornění je uvedeno na obrázku 14. Z grafu je zřejmé, že u 46 % respondentů nenastaly žádné problémy při realizaci VŘ a u 54 % respondentů se problémy objevily. Jako největší problém vidí 34 % obcí časovou náročnost výběrového řízení, s administrativními problémy se potýká 14 % dotázaných a poslední nadefinovanou možností jsou informační problémy a s nimi se ztotožňují 2 % respondentů. Pokud obec nenašla svoji odpověď, která by popisovala její situaci, byla tu možnost jiné a odpověď mohly doplnit vlastními slovy. Tuto variantu si zvolilo 4 % respondentů. Jejich odpovědi jsou:

- naše obec chybovala již v samotném zadávání VŘ, v příručkách byly uvedeny nesjednocené informace;
- nezodpovědnost zpracovatele VŘ;
- netransparentnost VŘ;
- za chyby jsme byli pokutováni od Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže (ÚOHS) za porušení podmínek (tato odpověď se vyskytla vícekrát), bohužel se jednalo o naše pochybení;
- na zpracování jsme si najali externí firmu, vše probíhalo bez obtíží, řídicí orgán neměl žádné námítky, ale problémy nastaly až v závěrečných kontrolách;
- nastal problém s řídicím orgánem, který bohužel neznal zákony.



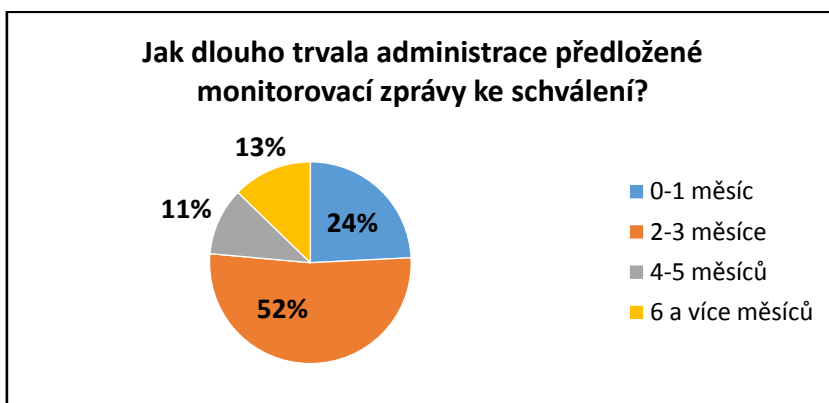
Obrázek 14: Problémy s pořádáním výběrového řízení
Zdroj: vlastní

Další problém byl viděn v komunikaci s řídicím orgánem, a proto byla položena obcím otázka, **jak by ohodnotili komunikaci s příslušným řídicím orgánem**. Autorčín předpoklad dotazníkové šetření vyvrátilo, jak značí obrázek č. 15. Až 67 % obcí má výbornou až chvalitebnou zkušenost s komunikací s řídicím orgánem, 28 % obcí hodnotí komunikaci jako dobrou neboli průměrnou a pouhých 5% obcí klasifikuje komunikaci s orgánem jako dostačující, možnost nedostačující si nevybrala žádná obec.



Obrázek 15: Hodnocení řídicího orgánu
Zdroj: vlastní

Další otázka, která byla položena respondentům, se **zabývala trváním administrace předložené monitorovací zprávy ke schválení příslušnému kontrolnímu orgánu**. Z obrázku č. 16 je zřejmé, že schválení monitorovací zprávy probíhalo u nadpoloviční většiny (76 %) poměrně rychle, tedy do třech měsíců od podání zprávy příslušnému orgánu. U 24 % respondentů trvalo schválení víc jak čtyři měsíce od podání. Ve většině případů tyto obce hodnotily i horší známkou komunikaci s příslušným řídicím orgánem.



Obrázek 16: Doba administrace monitorovací zprávy
Zdroj: vlastní

Další otázka byla směřována na **splnění stanovených cílů**. Na tuto otázku odpověděly pouze čtyři obce, že jejich cíle byly naplněny částečně a všechny čtyři odpovědi se shodují v tom, že cíle projektu byly nadhodnoceny již při samotném zpracování žádosti. V tomto případě pochybila externí firma, kterou obce při zpracování žádosti využívaly.

Nenaplnění stanovených indikátorů je velmi často sankcionováno ze strany řídicího nebo kontrolního orgánu. Cíle je snadné stanovit v těžkých, tedy investičních projektech, kde se jedná o výstavbu silnice či budovy, problém však nastává v měkkých tedy neinvestičních projektech, kde vykazování splněných indikátorů je složité. Tyto indikátory jsou dokládány pomocí prezenčních listin či fotek z jednání. Jak bude příjemce dokládat indikátory je podrobně popsáno v projektové žádosti jednotlivých projektů

Poslední otevřená otázka, kde mohly obce sdělit svůj názor, byla: **jaké změny by obce uvítaly v programovém období 2014-2020**. Tato otázka byla nepovinná, ale i přes to někteří jedinci odpověděli. Níže je výčet jejich odpovědí. Pro přehlednost jsou ty odpovědi, které měly stejnou myšlenku, uvedeny ve výčtu pouze jednou.

Odpovědi respondentů:

- Zjednodušení výběrového řízení.
- Podstatné zjednodušení administrace.
- Přizpůsobení dotačních titulů potřebám obcí a ne potřebám Evropské unie.
- Uvítali bychom více informací o programech a méně složitou administraci.
- Dotace zrušit a rozdělit finanční prostředky přímo obcím. Je mnoho organizací, které na dotacích parazitují.
- Menší administrativní a časovou náročnost.
- Jednodušší proces získání dotace a hlavně neměnnost podmínek v průběhu dotačního řízení.
- Zjednodušení administrace, průběžné financování v programu přeshraniční spolupráce INTERREG V-A - bohužel nic z toho se nenaplnilo, podmínky jsou horší, procento dotací nižší.
- Programy nejsou postaveny investičním potřebám měst, nemluvím ani o plánovaném zjednodušení administrace u žádostí. Neří realizováno ani jedno. Probíhající

programové období již běží druhý rok a my (starostové) se dozvídáme teprve nyní podmínky čerpání dotací. Pokud máte v úmyslu podat žádost o dotaci, nepřímo jste nucena si vzít administrativní firmu, neboť nevěřím tomu, že pokud bych i sama takovou žádost podala a třeba i získala dotační prostředky, že při podmínkách, které program v obsáhlých "návodcích" požaduje, udělám vše správně a bez chyby (hlavně nevím, jestli bych si vůbec s některými požadavky poradila). Představa budoucí vysoké korekce je hrozná a proto raději zvolím zkušenou firmu, která mi žádost o dotaci a samotnou dotační administraci pohlídá.

Přivítala bych:

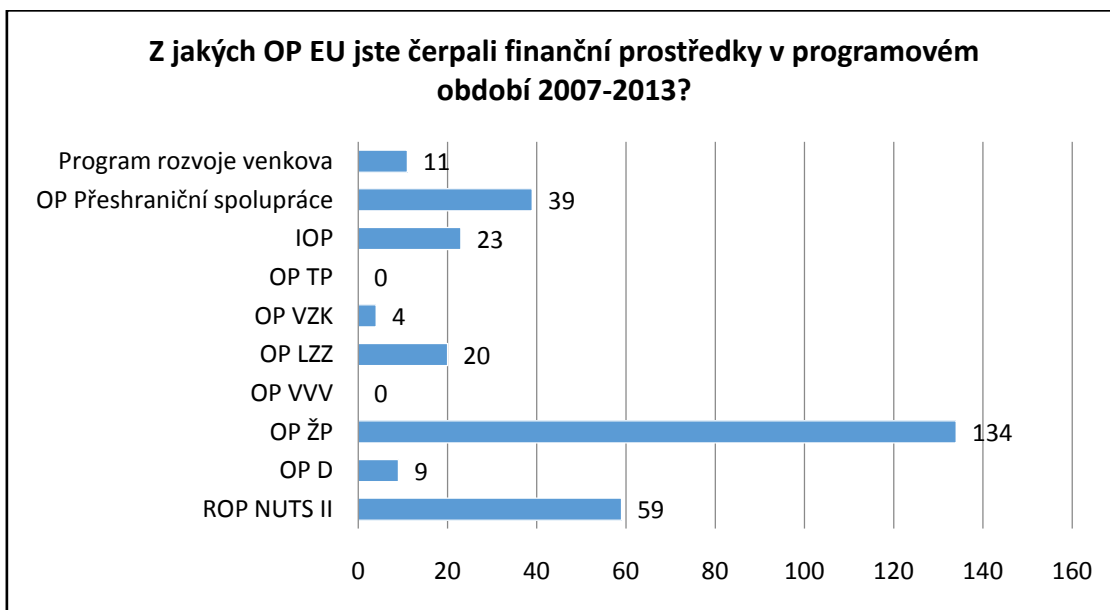
- 1) větší flexibilitu - tedy pokud má programové období běžet od roku 2014 ať je připravené v roce 2014
 - 2) programy investiční - jako starostka jsem vyplnila s chystaným novým programovým obdobím spoustu dotazníků, kde se mne všichni tázali na potřeby města, tyto potřeby, které jsou shodné u 90 % obcí, v programech nenajdete
 - 3) zjednodušenou administraci - vždyť se spoustu dokladů dá dohledat a poslat datovými schránkami, máme Czech point atp.
- Dnes je možné konstatovat, že je velké zpoždění při vyhlášení jednotlivých výzev.
 - Malé obce do 1 000 obyvatel hledají těžko v programech své investiční potřeby.
 - Programové období 2014-2020 není příliš přívětivé k malým obcím a dotační tituly nenaplní naše potřeby. Například bychom uvítali dotace na revitalizaci veřejných prostranství, kulturních zařízení apod.
 - Menší nároky na vyúčtování, uznatelnost nákladů jako např. pořízení drobného majetku a vybavení v případě tzv. měkkých projektů.
 - Zdálo se, že administrativa kolem projektů financovaných ze strukturálních fondů se zjednoduší. Alespoň nás o tom všichni přesvědčovali. Díky jednotnému metodickému prostředí se dá říci, že k určitému zjednodušení došlo, nicméně se objevily jiné požadavky (zpracování studie proveditelnosti), které obce nutí opět se obracet na externí poradenské firmy
 - Lepší komunikace s dotčenými orgány.
 - My jako velmi malá obec jsme spokojeni, z minulého programového období jsme čerpali 5.000.000 korun.
 - Menší administrativní byrokracii.

- Věnovat více prostoru tvrdým projektům.
- Menší složitost při zadávání do systému ministerstev, slouží pro zaměstnání projektových manažerů, za které obce platí i 1/3 výdajů projektu.
- Více možností pro obce.
- Jednodušší pravidla.
- Zjednodušení celého systému.
- Úplně jiné okruhy projektů, které bude možno financovat prostřednictvím MAS.
- Zjednodušení a přehlednost. Zbytečně jsou takto vynakládány nemalé finanční prostředky do externích firem, které musí být z důvodu náročnosti najímány.
- Zatím nejsem nadšena, pro obce naší velikosti spíš nic než moc. Nehledám vzdělávání polovičního úředníka, hledám dotaci na zvýšení bezpečnosti, ale nechci lávku přes silnici, ale přes vodu, abych odvedla pěší a cyklisty na místní komunikace. Ale EU nepočítalo s vodou, tak to nejde.
- Umožnit obcím lepší přístup k dotacím.

Z výše uvedeného výčtu vyplývá, že příjemcům dotačních prostředků v našem případě obcím vadí administrativní zatížení, nepřehlednost a složitost celého procesu čerpání. Pravdou je, že kdyby byla realizace projektů jednodušší, zvládaly by tuto činnost obce samy a nevyužívaly by pomoc externích služeb, popřípadě by nebyly nuceny najímat další zaměstnance placených z projektu. Pokud by byly schopny vykonávat administraci obce samy, mohly by ušetřit část finančních prostředků z projektu a věnovat je do jiné oblasti. Dále obce by chtěly změnit informovanost o daných dotačních titulech, chtěly by zajistit lepší vyhledávání možností o čerpání prostředků obcím. Také někteří příjemci uvedli, že v novém programovém období 2014-2020 není dost příležitostí pro obce.

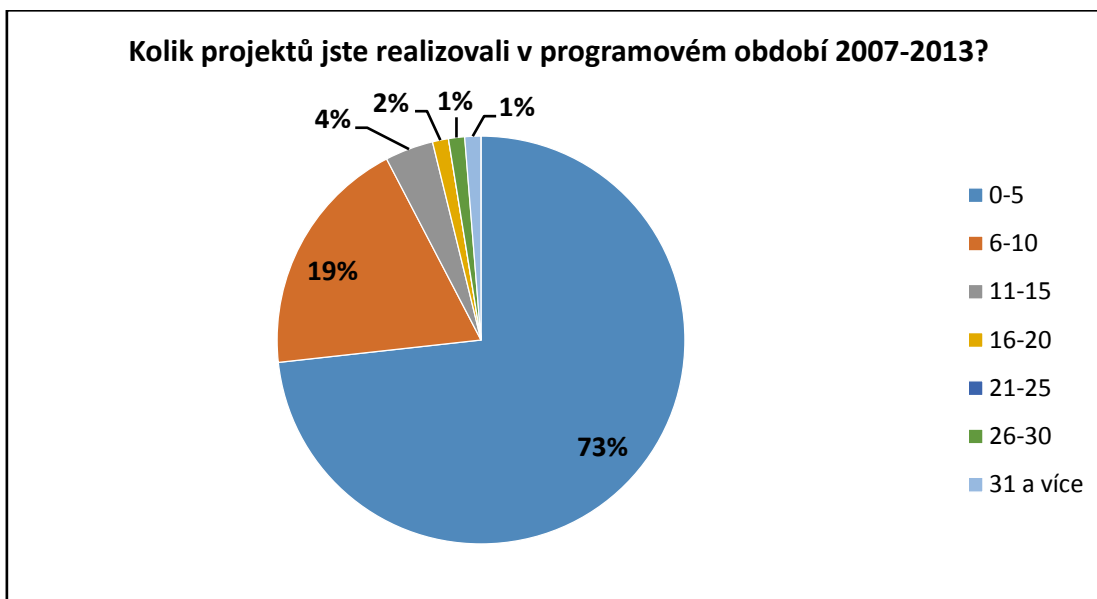
Jedna z doplňujících otázek, kterou autorka položila respondentům, byla, **z jakých operačních programů Evropské unie čerpali své prostředky v minulém programovém období**. V této otázce mohly obce zvolit více z uvedených možností. Dle grafického znázornění na obrázku 17 je zřejmé, že nejvíce obce čerpaly zdroje z Operačního programu Životní prostředí, dále také ROP NUTS II a třetí nejvíce volenu odpovědí byl OP Přeshraniční spolupráce. Samozřejmě i zde měli respondenti možnost „jiné“, když se neshodovali s uvedenými možnostmi nebo jim zde nějaký operační program chyběl. Tuto

možnost si zvolilo 11 obcí a všechny uvedly, že mimo jiné čerpaly zdroje z Programu rozvoje venkova.



Obrázek 17: Čerpání z operačních programů
Zdroj: vlastní

Dále bylo zjišťováno, **kolik projektů realizovala daná obec v minulém programovém období 2007-2013**. Na obrázku č. 18 lze vidět, že drtivá většina obcí realizovala v tomto období maximálně pět projektů, bohužel nelze říci, zda se jednalo o velké nebo malé projekty. Avšak více jak 16 projektů v daném období realizovaly pouze větší obce.



Obrázek 18: Počet realizovaných projektů
Zdroj: vlastní

5.3 Shrnutí dotazníkového šetření

Dotazník má následující části:

- **1. část (otázka č. 1) – filtrovací otázka** – rozdělila obce na dvě skupiny: obce, které realizují a obce, které nerealizují projekty financované EU;
- **2. část (otázka č. 2-5) – otázky na informovanost** – zde se zjišťovalo, jakým způsobem se obce dozvídají o příležitostech čerpání, zda byla jejich informovanost dostačující a pokud ne, jaké byly informační nedostatky;
- **3. část (otázka č. 6 a 7) – otázky na financování** – pomocí těchto otázek, byl zjišťován dostatek prostředků na předfinancování projektu;
- **4. část (otázka č. 8 a 9) – otázky na VŘ** – jaké problémy nastaly při pořádání VŘ a zda vůbec bylo nutné při realizaci projektu VŘ vypisovat;
- **5. část (otázka č. 10 a 11) – otázky na činnost řídicího orgánu** – zde se zjišťovalo, jaké zkušenosti mají obce s řídicím a kontrolním orgánem a zda jejich monitorovací zprávy jsou schvalovány v krátkém časovém období;
- **6. část (otázka č. 12 a 13) – otázky na úspěšnost projektu** – otázky se týkaly naplnění cílů;
- **7. část (otázka č. 14) – vlastní názor respondentů** – v rámci této části byla položena pouze jedna otevřená otázka, kde se mohli respondenti vyjádřit k období 2014-2020;
- **8. část (otázka č. 15-18) – Popis daného vzorku** – zde byly zjištěny podrobnější informace o respondentech.

Z minulého programového období 2007-2013 příjemci získali několik negativních zkušeností, ale i několik kladných jak vyplývá z dotazníků. Níže jsou rozepsány jednotlivé závěry z 2. až 7 části dotazníku:

- **2. část: informační problémy** – z dotazníkového šetření vyplynulo, že 24 % obcí je nedostatečně informováno o dotačních titulech či programovém období. Tento fakt byl překvapující již z toho důvodu, že existuje spousta propagačních materiálů. Brožury, letáky, různé metodiky, příručky, manuály, webové stránky, semináře atd. poskytují spoustu informací a pro příjemce je velmi těžké se v nich zorientovat a poznat kvalitní a správná fakta.

Třetina obcí tvrdí, že měla nedostatečné informace o probíhajících výzvách, tento fakt autorka vidí jako pochybení na straně obcí, kdy nebyla vyvinuta dostatečná snaha o získání potřebných informací. Jako pochybení na straně řídicích orgánů jsou nesjednocené informace v propagačních materiálech a měnící se pravidla během realizace projektu. Nedostatečná koordinace ze strany MMR nad vydáváním propagačních materiálů vede k poskytování nesjednocených a neaktuálních informací.

- **3. část: předfinancování projektu** – Evropská unie financuje projekty zpětně tedy až po jejich úspěšné realizaci. Proto je nutné, aby obce projekt financovaly nejdříve ze svého rozpočtu. S předfinancováním projektu se setkala 67 % obcí a z této nadpoloviční většiny mělo pouze 37 % problém s předfinancováním svého projektu. Dle dotazníkového šetření se jednalo o menší obce, které se s tímto problémem potýkaly.
- **4. část: výběrové řízení** – v rámci realizace projektů musí 96 % obcí vypisovat výběrové řízení. Jedná se o složitý proces a většina obcí si na tyto služby najme externí poradce. U poloviny respondentů nastaly problémy s realizací VŘ. Respondenti považují za největší nedostatek časovou a administrativní náročnost VŘ.
- **5. část: hodnocení řídicího orgánu** – příjemci ohodnotili v dotazníkovém šetření velmi kladně komunikaci s řídicím orgánem. V této oblasti žádné problémy nenastaly, dá se předpokládat, že řídicí orgán poskytoval rychlé a správné informace. Jisté nedostatky příjemci zaznamenali při schvalování své monitorovací zprávy, na základě které se provádí platba. U 24 % obcí trvalo schválení monitorovací zprávy déle jak 4 měsíce. Tento fakt může pro menší obce znamenat problém se splácením úvěru, který musí čerpat na předfinancování projektu. Respondenti, kterým trvalo schválení zprávy delší dobu, hodnotili i nedostatečnou komunikaci mezi jimi a řídicím orgánem.
- **6. část: naplnění cílů** – i přes jisté problémy, které obcím nastaly před realizací či nastaly problémy během realizace jejich projektů, byly stanovené cíle u 98 % respondentů naplněny, pouze 2 % obcí dané cíle splnily pouze částečně z důvodů nadhodnocení daných indikátorů.
- **7. část: značné byrokratické zatížení** – příjemci si stěžují na velké administrativní a byrokratické zatížení. S přípravou i samotnou realizací projektu souvisí spousta procesů a papírování, které má zajišťovat bezproblémové a transparentní čerpání prostředků z EU. V důsledku této složité administrace vzniká příjemcům problém

s nedodržením lhůt, který může být i sankcionován či zásadně narušit celý proces čerpání.

Největší administrativní zatížení provází projekty ve fázi jejich přípravy, kdy příjemce musí dát dohromady spoustu formulářů. Z dotazníkového šetření je zřejmé, že 91 % obcí využívá na zpracování žádosti projektu externí poradenskou firmu. Zbýlých 9 % si přípravu provádí pomocí interních zaměstnanců, ale jednalo se o větší obce, které na tyto zaměstnance mají finanční prostředky.

Korupce a podvody – tento problém se řeší již dlouho, avšak v tomto programovém období bylo v médiích viděno více případů, které skončily u soudu. Korupce je spojována hlavně se zadáváním veřejných zakázek. Většinou je do korupčního jednání či úplatkářství zapojeno více osob.

Nepřipravenost nového programového období – obce v dotazníku uvedly, že nebyly v předstihu informovány o možnostech čerpání z fondů EU, uvedly, že programové období 2014–2020 není dostatečně připraveno a řídicí a kontrolní úřady neposkytují přesné informace.

Nedostatek příležitostí – v otevřené otázce obce velmi často uváděly, že v novém období 2014–2020 není dostatek příležitostí čerpání finančních prostředků pro samosprávy.

6. Zhodnocení a návrhy

V závěrečné kapitole se autorka pokusí na zjištěné problémy navrhnout určité opatření pro další programové období, popřípadě zde uvede, jaké změny v novém programovém období nastaly.

6.1 Zhodnocení problémů a vlastní návrhy

- **Informační problémy** – jak již v této práci bylo několikrát řečeno, existuje spousta propagačních materiálů, avšak hlavním problémem jsou nesjednocené informace. Brožury a letáky si vydává každý operační program sám. Koordinátorem by mělo být MMR, avšak tuto činnost nevykonává, navíc ještě vydává další materiály.

Jako zlepšení by bylo možné spatřovat v tom, kdyby propagační materiály procházely podrobnou kontrolou jediným koordinátorem, nebo aby tuto brožury a letáky vydávalo pouze MMR. Dále by mohlo příjemcům dotací pomoci, kdyby bylo vytvořeno jedno centrum, kde by žadatelé o dotace dostali přesné a srozumitelné informace.

- **Předfinancování projektu** – mnoho příjemců tento fakt nevnímá jako problém. V současnosti existuje spousta bankovních produktů, které slouží právě pro tyto potřeby. Problém by mohl nastat při časovém zpoždění administrace monitorovací zprávy na základě, které by měl být projekt proplacen. Při velkém časovém zpoždění obdržení dotace a nesplacení dluhu bance by naskakovaly smluvní pokuty, které by pro menší obce mohly znamenat velký problém.

Otázkou zůstává, co by nastalo, kdyby projekty byly předfinancovány Evropskou unií ještě před realizací projektu. Mohly by nastat situace, že dané finanční prostředky by sloužily pro jiný účel než pro realizaci daného projektu. Předfinancování projektu je zcela v pořádku a v dnešní době s rozvinutým bankovním systémem nepředstavuje pro obce nepřekonatelnou překážku.

- **Zjednodušení výběrového řízení** - Zjednodušení celého tohoto procesu by uvítaly nejen obce, ale i ostatní příjemci dotací. Avšak zjednodušující proces je velmi složitý. MMR předložilo návrh nového zákona o zadávání veřejných zakázek. Tento zákon by měl pomoci zejména malým a středním obcím. Přepřelování zákon bylo i na popud EU, kdyby Česká republika neaktualizovala zákon o zadávání veřejných zakázek,

nebyla by v souladu s evropským právem a to by mohlo ohrozit čerpání finančních prostředků z fondů EU. V tabulce č. 5 jsou vypsány hlavní rozdíly mezi současným a přepracovaným zákonem o zadávání veřejných zakázek.

Tabulka 5: Rozdíly mezi současným a budoucím zákonem o zadávání veřejných zakázek

Současný zákon o zadávání veřejných zakázek	Přepracovaný zákon o zadávání veřejných zakázek
Zadavatel nemůže vyloučit dodavatele, s kterým má špatné zkušenosti.	Zadavatel může vyloučit dodavatele, který se dopustil v minulosti pochybení při plnění veřejné zakázky nebo má u dodavatele dluhy.
U malých zakázek musí zadavatel svolat hodnotící komisi a pozvat její členy 5 dní předem.	U malých (podlimitních) zakázek nemusí zadavatel pověřovat hodnotící komisy, úkony provede sám zadavatel.
Při pochybení je zadavatel trestán dvakrát , je pokutován od ÚOHS a přijde o dotaci.	Pokuta bude stanovena pouze od řídicího orgánu .
Neschopnost zadavatel vypsát veřejnou zakázku na sociální služby.	Zjednodušený systém pro zadávání zakázek pro sociální služby.
Zadavatel nemůže určit , co je mimořádně nízká (podezřelou) cena.	Zadavatel určí cenu či náklady, které budou považovány za mimořádně nízkou cenu nebo určí vzorec na určení této ceny.
Zadavatel musí kontrolovat všechny nabídky, i když nespĺnily podmínky zadání veřejné zakázky.	Zadavatel bude moci zkontrolovat splnění podmínky zadání veřejné zakázky před hodnocením vlastních nabídky.

Zdroj: vlastní zpracování dle [43]

- **Dlouhá administrace monitorovací zprávy** – v důsledku dlouhého čekání na schválení zprávy přichází problém v podobě prodlužování či dokonce nedodržení lhůt, které jsou stanoveny pro hladké čerpání prostředků.

K tomuto problému může docházet z důvodu nedostatku administrativních pracovníků nebo nekvalifikovanosti úředníků. Problému se dá předcházet udržením kvalitních a dlouhodobých pracovníků v dané oblasti. Od 1. ledna 2015 je v účinnosti nový zákon o státní službě. Tento zákon se týká státních úředníků, stanovuje jasná pravidla pro odměňování, jmenování, odolání a vymezuje jejich kompetence. Úředníci budou muset složit úřednickou zkoušku, ve které se bude ověřovat dostatečná odbornost pro vykonávání funkce. [44] Pomocí této zkoušky se zajistí, aby na příslušných úřadech byli pouze kvalifikovaní zaměstnanci.

- **Byrokratické zatížení** – tento problém se snaží jak EU, tak Česká republika vyřešit. V novém programovém období 2014-2020 již nějaké změny nastaly. Zjednodušení celého systému jde v praxi velmi pomalu, avšak jisté změny tu jsou. Podání projektových žádostí lze nyní realizovat pouze elektronicky, skoro pro všechny operační programy je stejný formulář. K tomuto procesu podání projektové žádosti jsou na webových stránkách strukturálních fondů uvedena příslušná videa pro usnadnění orientace v daném formuláři. K administrativnímu zjednodušení došlo také v rámci jednotlivých programů např. v IROP se dokládají všechny dokumenty elektronicky.
- **Korupce a podvody** – v této problematice je velmi složité dávat doporučení či návrhy na zlepšení. Ať by byly zákony stanoveny sebelíp, je vždy na dané osobě, zda bude jednat korupčně či nikoli.
- **Připravenost programového období** – v této oblasti pochybily řídicí orgány, kdy podcenily připravenost programového období 2014-2020. Již nyní se některé operační programy potýkají s problémy, jako jsou podávání nepřesných informací příjemcům z důvodu měnících se pravidel jednotlivých výzev. Obce se dozvídají opožděně o možnostech čerpání v daném období.
Pro příští programové období by se měl řídicí orgán zaměřit na lepší připravenost období, proškolenost úředníků či podávání dostatku informací příjemcům v předstihu, aby se oni sami mohli připravit na čerpání finančních prostředků.

6.2 Příležitosti pro obce v současném programovém období

Tato podkapitola je věnována příležitostem pro obce v oblasti čerpání finančních prostředků v programovém období 2014-2020. Některé obce uvedly, že v současném období pro ně není dostatek příležitostí pro získání prostředků z fondů EU. Níže budou uvedeny příklady z jednotlivých oblastí, na které jsou v daném období vyhrazeny prostředky přímo pro potřeby obcím.

6.2.1 Životní prostředí

Jako první budou uvedeny příležitosti v oblasti životního prostředí. Kvalitní životní prostředí se v současné době stává pro obce stále důležitější. Níže budou uvedeny operační programy a příklady možností čerpání finančních prostředků.

- **Operační program Životní prostředí:**
 - výstavba, modernizace kanalizace a čistírny odpadních vod, zvyšování kvality zdrojů pitné vody;
 - výměna tepelných zdrojů na pevná paliva za tepelná čerpadla, instalace solárně-termických soustav pro vytápění;
 - výstavba systémů sledování kvality ovzduší v celé republice nebo regionu;
 - zajištění péče o Národní parky, Chráněné krajinné oblasti a atd.;
 - posílení biodiverzity – pečování o vzácné druhy;
 - zlepšit strukturu lesů;
 - posílení migračních bariér pro živočichy;
 - revitalizace obecních ploch.
- **Program rozvoje venkova:**
 - oprava a rozvoj lesních cest;
 - zvýšení podpory rozvoje lesnických technologií.
- **Integrovaný regionální operační program:**
 - zateplení budov;
 - plynové kotle – výměna.
- **Interreg V-A Slovenská republika – Česká republika:**
 - předcházení půdní eroze. [42]

6.2.2 Doprava

V oblasti dopravy můžou obce čerpat v operačních programech:

- **Integrovaný regionální operační program:**
 - modernizace a výstavba silnic;
 - výstavba obchvatů, mostů;

- zlepšení bezpečnosti v dopravě;
- modernizace informačních systémů pro cestující;
- výstavba a rekonstrukce cyklostezek, budování cyklistických pruhů.
- **Operační program Doprava:**
 - rozvoj městské dopravy (tramvaje, trolejbusy).
- **Interreg V-A Česká republika – Polsko:**
 - výstavba, rekonstrukce, modernizace cyklostezek, naučných stezek;
 - výstavba, rekonstrukce, modernizace infrastruktury, kde není snadný přístup pro hendikepované osoby, seniory a děti. [42]

6.2.3 Odpadové hospodářství

Tato oblast se začala rozvíjet až po schválení nových pravidel Evropské unie. Nejvíce možností čerpání prostředků je v programech:

- **Operační program Životní prostředí:**
 - budování protipovodňových bariér;
 - podpoření hospodaření se srážkovými vodami;
 - podpora investic do předcházení komunálních a průmyslových odpadů;
 - výstavba a rekonstrukce pro sběr odpadů (systém, svoz, sběrné dvory);
 - likvidace skládek;
 - podpora informačních systémů pro předcházení havárií.
- **Operační program podnikání a inovace pro konkurenceschopnost:**
 - rekonstrukce zastaralých objektů.
- **Program spolupráce Svobodný stát Sasko – Česká republika:**
 - investice do protipovodňové ochrany;
 - modernizace výstroje, systému a techniky.
- **Interreg V-A Česká republika – Polsko:**
 - zvýšení efektivnosti záchranných a bezpečnostních složek. [42]

6.2.4 Vzdělání a výzkum

Rozvoj vzdělání a výzkumu přispívá celé společnosti. Obce v této oblasti mohou čerpat z operačních programů:

- **Operační program Výzkum, vývoj a vzdělání:**
 - rozvoj týmů pro výzkum;
 - zvýšení mezinárodní spolupráce;
 - investice do vzdělávacího vybavení;
 - zvýšení kvality soukromých i veřejných škol;
 - zlepšení přípravy absolventů na trhu práce;
 - podpořit profese pedagogů, rozšíření kvalifikace;
 - podpora spolupráce mezi školami.
 - **Integrovaný regionální operační program:**
 - investice do předškolního a školního vzdělávání.
 - **Interreg V-A Slovenská republika – Česká republika:**
 - podpora spolupráce a výměny znalostí a zkušeností;
 - podpora malého středního podnikání v oblasti využití výzkumu a inovací.
 - **Interreg V-A Rakousko – Česká republika:**
 - přizpůsobení podmínek vzdělávání kulturním potřebám daného regionu;
 - podpora výměnných pobytů studentů a pedagogů.
 - **Program přeshraniční spolupráce Česká republika – Svobodný stát Bavorsko:**
 - podpora společných odborných studií a analýzy příhraničního vzdělávání.
- [42]

6.2.5 Modernizace veřejné správy

Aby byla veřejná správa efektivní a plnila svojí funkci, musí využívat moderní systémy a musí být zajištěna její transparentnosti, v důsledku toho Evropská unie vyhradila finanční prostředky i pro tuto oblast. Příjemci mohou využívat tyto operační programy:

- **Operační program Zaměstnanost:**
 - podpora lepší komunikace a zvýšení důvěry mezi veřejnou správou a občany;
 - snížení administrativní a regulační zátěže;
 - investice do zvýšení kvality osob ve veřejné správě.
- **Integrovaný regionální operační program:**
 - investice do informačních a komunikačních systémů;
 - zlepšení kybernetické bezpečnosti;
 - investice do pořízení územních plánů a jejich změny (dopravní a technická infrastruktura s ohledem na ochranu krajní struktury).
- **Program Interreg V-A Rakousko – Česká republika:**
 - zvýšení podpory spolupráce obcí, regionu a ostatních institucí;
 - podpořit společné aktivity v sociální a kulturní oblasti. [42]

6.2.6 Kulturní dědictví

Obce se snaží starat o zachování svého kulturního dědictví pro zvýšení návštěvnosti v daném regionu. Pro tuto oblast Evropská unie vyhradila prostředky v programu IROP a Programech přeshraniční spolupráce. V oblasti kulturního dědictví mohou obce čerpat na tyto aktivity:

- zvýšit bezpečnosti návštěvníků kulturních památek, usnadnění přístupu hendikepovaným osobám;
- výstavba cyklostezek a turistických stezek v rámci propojení kulturních památek;
- tvorba strategie, plánu, studie na propagaci dané oblasti;
- zvýšit investice do podpory cestovního ruchu. [42]

Všechny uvedené oblasti mohou přispět k lepší atraktivitě obce a udržení stálých obyvatel. Výše uvedené příležitosti pro získání finančních prostředků v programovém období 2014-2020 jsou pouze příklady. Práce čerpala mimo jiné z brožury vydané MMR 1. prosince 2015. Tato publikace měla však vyjít již před začátkem daného programového období, aby obce měly možnost se s těmito příležitostmi seznámit.

7. Závěr

Cílem diplomové práce bylo klasifikovat hlavní problémy, které nastaly při čerpání prostředků z fondů EU v minulém programovém období 2007-2013. Práce se zaměřila pouze na místní samosprávy působící na území Královéhradeckého kraje. Pro získání dat byla použita výzkumná metoda dotazování, v rámci které byl místním samosprávám zaslán příslušný dotazník. Na základě výsledků dotazníkového šetření byly definovány hlavní problémy a byly navrženy možnosti na zlepšení dané situace.

Česká republika vstoupila do EU 1. května 2004. Od této doby má možnost čerpat finanční prostředky na rozvoj svého území. Aby tyto poskytnuté prostředky byly efektivně a účelně využity, je nutné analyzovat předcházející programové období a definovat hlavní problémy, které v daném období nastaly, zjistit příčinu vzniku problému a navrhnout možnosti její eliminace. Nyní probíhá již třetí programové období 2014-2020, v kterém bylo alokováno pro Českou republiku 23,96 miliard EUR. Tato částka se podstatně zmenšila od minulého období, a proto by Česká republika měla této možnosti plně využít a vyvarovat se chyb.

Práce je rozvržena do sedmi dílčích kapitol. V teoretické části, která je obsažena v prvních čtyřech kapitolách, se práce zaměřuje na vysvětlení pojmů souvisejících s danou problematikou. V úvodu je vysvětlen smysl ekonomické a evropské integrace, jsou uvedeny důležité milníky ve vývoji evropské integrace po 2. světové válce. Je soustředěna na Evropskou unii, kde její hlavní význam je viděn v zaručení demokracie, odstranění překážek obchodu a hlavně zajištění bližší spolupráce mezi všemi členskými státy. Dále jsou charakterizovány cíle EU, instituce, sdílené a společné politiky a rozpočet EU. Práce mapuje důležité milníky, které nastaly před vstupem České republiky do EU. Větší část teorie se věnuje regionální politice EU. Pozornost je věnována jednotlivým strukturálním a investičním fondům EU, také jsou podrobně charakterizovány cíle programového období 2007-2013 a 2014-2020. V neposlední řadě se práce věnuje realizaci regionální politiky na území České republiky. Závěr teoretické části je věnován charakteristice Královéhradeckého kraje.

Diplomová práce se v praktické části věnovala analýze čerpání finančních prostředků ze strukturálních a investičních fondů Evropské unie v programovém období 2007-2013.

V programovém období 2007-2013 bylo České republice alokováno 26,69 miliard EUR na 26 operačních programů. Z celkových alokovaných prostředků nebylo vyčerpáno 5,8 %. Obce v Královéhradeckém kraji nejvíce v tomto období využívaly Operační program Životní prostředí, Regionální operační program NUTS II Severovýchod a Operační program Přeshraniční spolupráce.

Aby mohly být klasifikovány hlavní problémy s čerpáním prostředků a následně navrženy možnosti na zlepšení, bylo osloveno formou dotazníků všech 448 obcí na území Královéhradeckého kraje. Z dotazníkového šetření byly definovány tyto hlavní problémy, s kterými se místní samosprávy potýkaly:

- **Nedostatečná informovanost** o dané problematice. Obce mají pocit, že nemají dostatečné informace o dotačních titulech či programovém období. Tento nedostatek je vnímán pouze v lenosti obcí si dané informace najít, protože propagačních materiálů je v dnešní době mnoho.
- **Nesjednocené informace** o dotačních titulech. Velké množství propagačních materiálů, které si vydává každý řídicí orgán sám, poskytuje příjemcům dotací nesjednocené informace. Funkci koordinátora by mělo vykonávat MMR ČR, ale místo toho vydává své vlastní propagační materiály.
- **Měnicí se pravidla během výzev** mohou zkomplikovat proces čerpání a časově zatížit žadatele s další administrativou.
- S problémem **předfinancování projektu** se spíše potýkají menší obce, které si musí na realizaci svého projektu půjčovat od bank.
- S **dlouhou administrací monitorovací zprávy** jsou spojeny i jiné problémy, jako prodlužování nebo nedodržení lhůt řídicím orgánem a v důsledku toho je narušen hladký průběh čerpání dotací.
- **Časová a administrativní náročnost výběrového řízení.**
- **Administrativní a byrokratické zatížení**- Už se samotnou přípravou projektu je spojena spousta papírování.

- **Připravenost nového programového období je nedostačující**, nové programové období 2014-2020 se již teď potýká se zpožděním.
- **Nedostatek příležitostí** v novém programovém období. Tento problém může souviset i s nedostatečnou informovaností.
- **S korupcí a podvody** se lze setkat i v jiných oblastech, avšak problematika čerpání dotačních prostředků je ve společnosti nejvíce probírána.

Doporučení možných řešení problémů:

- **Zlepšení informovanosti** lze eliminovat pomocí navýšení počtu seminářů nebo kurzů ze strany řídicích orgánů nebo krajských úřadů. Na těchto seminářích by byly podávány aktuální informace o podmínkách čerpání finančních prostředků. Také by pomohlo, kdyby bylo zřízeno jedno informační centrum, kde by žadatelé dostali přesné a srozumitelné informace o dotacích. Také by se měla zlepšit kontrola vydávaných brožur či letáků od řídicích orgánů, nebo by propagační materiály mělo vydávat pouze MMR ČR.
- **Dlouhou administraci monitorovací zprávy** by se dalo zabránit udržením kvalifikovaných pracovníků a najmutím dostatečného množství kvalitních úředníků. V této oblasti již stát podnikl jisté změny. Od 1. ledna 2015 platí nový zákon o státní službě, díky kterému úředníci ve veřejné službě musí složit úřednickou zkoušku, aby byla zajištěna dostatečná úroveň odbornosti.
- **Administrativní a byrokratické zatížení**, v této oblasti by obcím pomohlo zejména zjednodušení administrace v přípravné fázi projektu. V současném programovém období 2014-2020 se již podání projektových žádostí provádí pomocí elektronického formuláře, ke kterému jsou vytvořena instruktážní videa pro lepší orientaci.
- **Připravenost programového období** by řídicí orgán neměl podceňovat. Měl by se zaměřit na včasné školení úředníků, v dostatečném předstihu podávat informace příjemcům, pořádat více školení a kurzů o dotačních titulech a možnostech čerpání pro obce, aby nevznikaly informační šumy.
- Obce v dotazníku uvedly, že **v novém programovém období pro ně není dostatek příležitostí**. Tomuto problému je v práci věnována celá podkapitola 6.2, která se zaměřila na různé oblasti podpory pro obce a uvedla přímo příklady možností na získání finančních prostředků. Práce čerpala z brožury, která byla vydána 1. prosince

2015, tedy rok po začátku nového programového období. Pro příští programové období lze doporučit, aby tento propagační materiál byl vydán před začátkem období a byl rozeslán obcím popřípadě, aby obce byly dostatečně informovány, kde tuto brožuru najít.

Problém, který vidí obce s předfinancováním projektu, již v dnešní době s rozvinutým bankovním systémem nepřestává překážkou. Spíše zůstává otázkou, co by nastalo, kdyby předfinancování nebylo a finanční prostředky by příjemci obdrželi ještě před realizací projektu. Dále nejsou navržena doporučení u zjednodušení administrace výběrových řízení, kde již stát se spoluprací s Evropskou unií podnikají jisté kroky ke zlepšení situace. Sněmovna v březnu 2016 schválila nový zákon o zadávání veřejných zakázek. Tento zákon by měl pomoci hlavně malým a středním obcím.

Závěrem lze tedy říci, že obce se potýkají zejména s informačními a administrativními problémy. Řídící orgány by měly dbát na větší připravenost programu a vydávání kvalitních a přesných informací pomocí příslušných úřadů či propagačních materiálů. Díky tomu by se dalo mnoha problémům předcházet.

Seznam použité literatury

- [1] FÁREK, Jiří a Jiří KRAFT. *Světová ekonomika v epoše globálních změn*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2012. ISBN 978-80-7372-910-3
- [2] LACINA, Lubor a Jan OSTŘÍŽEK. *Učebnice evropské integrace*. 3., přeprac. a rozš. vyd. Brno: Barrister, 2011. ISBN 978-80-87474-31-0
- [3] FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. *Evropská unie*. 2., dopl. a aktualiz. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. ISBN 978-80-7325-180-2
- [4] KUNEŠOVÁ, Hana, Aleš KOCOUREK, Pavla BEDNÁŘOVÁ, Eva CIHELKOVÁ a Miloš NOVÝ. *Světová ekonomika: nové jevy a perspektivy*. 3., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2014. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-502-2
- [5] Evropská komise – zastoupení v České republice. *Historie vstupu ČR do EU. Co všechno předcházelo vstupu ČR do EU* [online] 2012, [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/ceskarepublika/cr_eu/index_cs.htm#pristupova
- [6] JOVANOVIĆ, Miroslav N. *The economics of European integration*. Second edition. Northampton: Edward Elgar, 2013. ISBN 978-1-78254-028-1
- [7] CIHELKOVÁ, Eva a Jaroslav JAKŠ. *Evropská integrace - Evropská unie*. V Praze: Vysoká škola ekonomická, Nakladatelství Oeconomica, 2004. ISBN 80-245-0854-0
- [8] Businessinfo. *Energetická politika EU a její nástroje* [online] 2009, [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/energeticka-politika-eu-nastroje-5132.html>
- [9] Map Pictures. *Tag: europe map hd with countries image* [online] 2015, [cit. 2016-02-26]. Dostupné z: <http://m.wpmap.org/tag/europe-map-hd-with-countries-image/>

- [10] KÖNIG, Petr. *Rozpočet a politiky Evropské unie: příležitost pro změnu*. 2., aktualiz. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-011-9
- [11] Ministerstvo financí České republiky. *Vlastní zdroje* [online] 2015, [cit. 2016-02-17]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/hospodareni-eu/vlastni-zdroje>
- [12] Ministerstvo financí České republiky. *Základní informace* [online] 2015, [cit. 2016-02-17]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/hospodareni-eu/rozpocet-eu/zakladni-informace>
- [13] Ministerstvo financí České republiky. *Čistá pozice ČR ve vztahu k rozpočtu EU: 2004 - 2015* [online] 2016, [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/hospodareni-eu/pozice-cr-vuci-rozpocetu-eu/2015/cista-pozice-cr-ve-vztahu-k-rozpocetu-eu-23963> Rozpočet EU 2015; Víceletý rámec 2007-13 a 2014-2020
- [14] Ministerstvo financí České republiky. *Čistá Víceletý finanční ráme 2014-2020* [online] 2015, [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/hospodareni-eu/vicelety-financni-ramec/vicelety-financni-ramec-2014--2020-20232>
- [15] WOKOUN, René. *Regionální rozvoj: (výchozí regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování)*. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-7201-699-0
- [16] PEKOVÁ, Jitka. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. Praha: Management Press, 2004. ISBN 80-7261-086-4
- [17] KRÁLIKOVÁ, Kristína. *Regionální politika krajů Evropské unie do roku 2013*. Hodonín: Ústav práva a soudního inženýrství, 2013. Učebnice (Ústav práva a soudního inženýrství). ISBN 978-80-905646-2-6
- [18] Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Strategie regionálního rozvoje ČR 2014-2020* [online]. 2013, [cit. 2016-02-18]. Dostupné z:

<http://www.mmr.cz/getmedia/08e2e8d8-4c18-4e15-a7e2-0fa481336016/SRR-2014-2020.pdf?ext=.pdf>

- [19] FELIXOVÁ, Kateřina. *Podpora podnikání v regionech se soustředěnou podporou státu*. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 2012. ISBN 978-80-7414-528-5
- [20] European Commission. *The European Union explained: Regional policy*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014. ISBN: 978-92-79-41288-2
- [21] Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Regionální politika* [online] 2015, [cit. 2016-02-20]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Regionalni-politika>
- [22] Euroskop. *Správní členění (systém NUTS)* [online], [cit. 2016-03-04]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8642/sekce/spravni-cleneni-system-nuts/>
- [23] Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Ministerstvo* [online], [cit. 2016-02-20]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/cs/Ministerstvo/Ministerstvo>
- [24] MACHÁČEK, Jaroslav, Petr TOTH a René WOKOUN. *Regionální a municipální ekonomie*. Praha: Oeconomica, 2011. ISBN 978-80-245-1836-7
- [25] Evropská unie. *Evropský fond pro regionální rozvoj* [online] 2014, [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/cs/funding/erdf/
- [26] Evropská unie. *Evropský sociální fond* [online] 2014, [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/cs/funding/social-fund/
- [27] Evropská unie. *Fond soudružnosti* [online] 2015, [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/cs/funding/cohesion-fund/
- [28] Evropská unie. *Evropský námořní a rybářský fond ENRF* [online] 2016, [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/emff/index_cs.htm

- [29] Evropská unie. *Zemědělství a rozvoj venkova* [online] 2008, [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/agriculture/rurdev/index_cs.htm
- [30] Evropská unie. *Fond solidarity EU* [online] 2015, [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/cs/funding/solidarity-fund/#2
- [31] Evropská unie. *Evropský fond pro přizpůsobení se globalizace (EGF)* [online] 2008, [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=326&langId=cs>
- [32] Ministerstvo pro Místní rozvoj ČR. *Programové období 2007-2013* [online], [cit. 2016-02-25]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programove-obdobi-2007-2013>
- [33] CHVOJKOVÁ, Anna a Viktor KVĚTOŇ. *Finanční prostředky fondů EU v programovacím období 2007-2013*. Praha: IREAS, Institut pro strukturální politiku, 2007. ISBN 978-80-86684-43-7
- [34] Ministerstvo pro Místní rozvoj ČR. *Operační programy* [online], [cit. 2016-02-26]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programove-obdobi-2007-2013/Programy-2007-2013>
- [35] *Evropské fondy 2014-2020: jednoduše pro lidi*. 2. aktualizované vydání. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR - Národní orgán pro koordinaci, 2015. ISBN 978-80-87147-84-9
- [36] Ministerstvo pro Místní rozvoj ČR. *Programy pro programové období 2014-2020* [online], [cit. 2016-02-26]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Operacni-programy>
- [37] Český statistický úřad. *Administrativní členění Královéhradeckého kraje* [online], [cit. 2016-03-01]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20548611/33009114ma.jpg/c46a4b5a-1b6b-441e-ac85-956145613e19?version=1.0&t=1418283924866>

- [38] Český statistický úřad. *Administrativní členění Královéhradeckého kraje* [online] 2016, [cit. 2016-03-01]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xh/strucna_charakteristika_kraje
- [39] Evropská unie. *Život v EU* [online] 2016, [cit. 2016-03-04]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/facts-figures/living/index_cs.htm
- [40] *Čtvrtletní monitorovací zpráva o průběhu čerpání strukturálních fondů, fondu soudržnosti v programovém období 2007-2013* [online] 2015. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR [cit. 2016-03-04]. ISBN: 978-80-7538-063-0. Dostupné z: http://www.dotaceeu.cz/getmedia/e42150fd-4393-4930-b009-c62d071722dd/CMZ_2015_IVQ_elektronicka.pdf
- [41] STEJSKAL, Jan a Jaroslav KOVÁRNÍK. *Regionální politika a její nástroje*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-588-2
- [42] *Evropské fondy pro obce: příležitosti v období 2014-2020*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2015. ISBN 978-80-7538-038-8
- [43] Ministerstvo pro Místní rozvoj ČR. *Často kladené dotazy – nový zákon o zadávání veřejných zakázek* [online], [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: [http://www.mmr.cz/cs/Verejne-investovani/Verejne-zakazky-a-PPP/Casto-kladene-dotazy-Novy-zakon-o-zadavani-verejnych-zakazek-\(1\)#CatName](http://www.mmr.cz/cs/Verejne-investovani/Verejne-zakazky-a-PPP/Casto-kladene-dotazy-Novy-zakon-o-zadavani-verejnych-zakazek-(1)#CatName)
- [44] Aktuálně. *Schváleno. Co přinese služební zákon českým úředníkům* [online] 2014, [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/domaci/schvaleno-co-prinese-sluzebni-zakon-ceskym-urednikum/r~6d7c84fc38da11e4b269002590604f2e/>

Příloha A	Vzor dotazníku	84
------------------	-----------------------------	-----------

Příloha A Vzor dotazníku

Dotazníkové šetření v rámci zpracování Diplomové práce na Technické univerzitě v Liberci

Dobrý den Vážená paní, Vážený pane,

jmenuji se Hana Kotanidisová a jsem studentkou Technické univerzity v Liberci. Dovoluji si Vás oslovit, v rámci vypracování mé Diplomové práce na Technické univerzitě v Liberci, s žádostí o vyplnění krátkého, anonymního dotazníku, který zabere max. 10 minut. Výsledky šetření budou využity výhradně pro tuto práci. Mým cílem je zmapovat problémy s čerpáním finančních prostředků z Evropské unie.

Následující dotazník se skládá z 18 otázek, pokud ovšem nerealizujete žádné projekty financované z EU, u první otázky zaškrtnete možnost „ne“ a dotazník se Vám ukončí.

Předem děkuji za Vaši pomoc a čas, který věnujete vyplnění dotazníku.

Bc. Hana Kotanidisová

studentka Ekonomické fakulty Technické univerzity v Liberci

1. Realizujete ve Vaší obci projekty spolufinancované z fondů Evropské unie?

- Ano
- Ne

2. Jak se dozvídáte o možnostech financování projektů z EU? (možno označit více odpovědí)

- internet
- tisk
- letáky, brožury

- reference
 - semináře
 - nabídky externích firem
 - jiné
3. Využíváte při zpracování projektu externí poradce?
- Ano
 - Ne
4. Považujete svou informovanost o dotačních titulech a programovém období za dostačující?
- ano
 - ne
5. V čem spočívají informační nedostatky? (neodpovídejte, pokud jste v předchozí otázce vybrali možnost a)
- nedostatečné informace o probíhajících výzvách
 - nesjednocené informace
 - měnící se pravidla během realizace projektu
 - jiné
6. Bylo nutné předfinancovat realizaci projektu?
- ano
 - ne
7. Měla Vaše obec dostatek finančních prostředků na předfinancování projektu? (neodpovídejte, pokud jste v předchozí otázce vybrali možnost b)
- ano
 - ne

8. Bylo nutné v rámci Vašeho projektu vypsát výběrové řízení (VŘ)?
- ano
 - ne
9. Nastaly při pořádání VŘ nějaké problémy? (neodpovídejte, pokud jste v předchozí otázce vybrali možnost b)
- problémy nenastaly
 - administrativní problémy (pozdě zveřejněná výzva..)
 - časová náročnost VŘ
 - informační problémy
 - jiné
10. Jak byste ohodnotili komunikaci s příslušným řídicím orgánem?
- výborný
 - chvalitebný
 - dobrý
 - dostačující
 - nedostačující
11. Jak dlouho trvala administrace předložené monitorovací zprávy ke schválení?
- 0-1 měsíce
 - 2-3 měsíce
 - 4-5 měsíců
 - 6 a více měsíců
12. Byly stanované cíle projektu vždy naplněny?
- Ano
 - Ne
 - Částečně

13. Z jakého důvodu cíle nebyly naplněny nebo byly naplněny pouze částečně?
(neodpovídejte, pokud jste v předchozí otázce vybrali možnost a)

14. Jaké změny byste uvítali v programovém období 2014-2020?

15. Z jakých operačních programů (OP) EU jste čerpali finanční prostředky v programovém období 2007-2013?

- Regionální operační program NUTS II
- OP Doprava
- OP Životní prostředí
- OP Výzkum a vývoj pro inovace
- OP Lidské zdroje a zaměstnanost
- OP Vzdělání pro konkurenceschopnost
- OP Technická pomoc
- Integrovaný operační program
- OP Přeshraniční spolupráce
- jiné

16. Kolik projektů jste realizovali v programovém období 2007-2013?

- 0-5
- 6-10
- 11-15
- 16-20
- 21-25
- 26-30
- 31 a více

17. V jakém okresu se Vaše obec nachází?

- Rychnov nad Kněžnou
- Hradec Králové

- Jičín
- Náchod
- Trutnov
- Jiné:

18. Kolik má Vaše obec obyvatel?

- 0-500
- 501-1000
- 1001-3000
- 3001-5000
- 5001-10000
- 10001 a více